

2027

PLAN NAPRAWY PAŃSTWA

RAPORT Z PRAC

**Założenia dwudziestu trzech ustaw, uchwał oraz decyzji
wykonawczych na pierwsze półrocze nowego rządu**

red. Jerzy Kwaśniewski

Państwo wraca w ręce obywateli

Przywracamy poszanowanie ludzkiego życia i godności. Stawiamy na nogi wymiar sprawiedliwości. Rodzinę i dzieci czynimy punktem odniesienia dla polityki państwa, a tożsamości narodowej i suwerenności przywracamy należne im, centralne miejsce.

Już pierwsze pół roku wystarczy, by rozpocząć obniżkę rachunków za energię, zamknąć kanały niekontrolowanej migracji oraz przywrócić poczucie sprawiedliwości i praworządności poprzez zgodne z prawem rozliczenie osób odpowiedzialnych za bezprawie i kupczenie suwerennością.

Prawo wreszcie będzie równe dla wszystkich, także dla rządzących.

— PLAN —
NAPRAWY
PAŃSTWA
— RAPORT Z PRAC —

**Założenia dwudziestu trzech ustaw, uchwał oraz decyzji
wykonawczych na pierwsze półrocze nowego rządu**

red. Jerzy Kwaśniewski

Dokument do dalszych prac koncepcyjnych i konsultacji programowych

Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

Warszawa, 15 października 2026 r.

Redaktor

Jerzy Kwaśniewski

Opracowanie graficzne, skład i łamanie

Ursines – Agencja Kreatywna. Błażej Zych www.ursines.pl

Wydawca

Wydawnictwo Naukowe Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

Plac Bankowy 2 (11 piętro),

00-095 Warszawa

www.ordoiuris.pl

ISBN (druk) 978-83-68888-20-1

ISBN (ebook) 978-83-68888-21-8

CIP – Biblioteka Narodowa

Plan naprawy państwa : raport z prac : założenia
dwudziestu trzech ustaw, uchwał oraz decyzji
wykonawczych na pierwsze półrocze nowego rządu
: dokument do dalszych prac koncepcyjnych
i konsultacji programowych, Instytut na rzecz
Kultury Prawnej Ordo Iuris, Warszawa,
15 października 2026 r. / red. Jerzy Kwaśniewski.
- Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Instytutu
na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris,
copyright 2026

© Copyright 2026 by Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

Spis treści

Wstęp

Rzeczpospolita jako dobro wspólne	5
---	---

CZĘŚĆ I

RODZINA: POLITYKA RODZINNA, DEMOGRAFIA I EDUKACJA	7
---	---

1. Prorodzinne uporządkowanie świadczeń	8
2. Prorodzinna polityka mieszkaniowa	10
3. Projekt uchwały Rady Ministrów „Rodzina w centrum państwa” – o priorytecie polityki rodzinnej i demograficznej oraz ochronie macierzyństwa i rodzicielstwa	12
4. Pakiet ustaw o ochronie małżeństwa, macierzyństwa i dzieci	15
5. Konwencja o prawach rodziny	17
6. Pakiet ustaw o prawach rodziców w szkole i większej swobodzie programowej – przy zachowaniu kulturowej tożsamości edukacji	18

CZĘŚĆ II

GODNOŚĆ: PRAWA I WOLNOŚCI	21
---------------------------------	----

7. Projekt ustawy i działania rządu przywracające konstytucyjny standard ochrony życia	22
8. Pakiet ustaw o ochronie wolności słowa	24
9. Wolność słowa na platformach cyfrowych	25
10. Projekt uchwały Rady Ministrów o wspieraniu chrześcijańskiego dziedzictwa narodowego	26
11. „W obronie chrześcijan” – nowelizacja art. 195 i 196 k.k.	27
12. Pakiet „Kultura, pamięć, uniwersytet”	28
13. Projekt ustawy o wielkim wygaszaniu przepisów – ochrona wolności obywatelskiej i powszechna deregulacja	30
14. Ustawa o automatycznym państwie – administracja przyjazna obywatelowi	32

CZĘŚĆ III

RZECZPOSPOLITA: SUWERENNA I NIEPODLEGŁA 35

15. Pakiet „Strażnik Suwerenności”: pierwszeństwo Konstytucji i Komitet
Ochrony Suwerenności 36
16. Pakiet działań przywracających tanią energię i uwalniających Polskę
od Europejskiego Zielonego Ładu 38
17. Pakiet przywracający suwerenność polityki migracyjnej i azyłowej 40
18. Projekt ustawy o bezpieczeństwie imigracyjnym 41

CZĘŚĆ IV

KULTURA PRAWNA: PRAWORZĄDNOŚĆ I UCZCIWE PAŃSTWO 45

19. Projekt ustawy o tanim i sprawnym rządzie 46
20. Projekt ustawy o usunięciu skutków bezprawnych działań przeciwko
wymiarowi sprawiedliwości i prokuraturze dokonanych w latach 2024–2026 47
21. Projekty uchwał Sejmu o pociągnięciu do odpowiedzialności przed
Trybunałem Stanu 49
22. Pakiet „Wolna Polska Lokalna” – samorząd wolny od układów 50
23. Projekt nowelizacji Kodeksu wyborczego („Uczciwe i bezpieczne wybory”) 52

Zakończenie

Od założeń do ustaw 53

Wstęp

Rzeczpospolita jako dobro wspólne

Rzeczpospolita nie jest łupem zwycięskiej większości.

Rzeczpospolita jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli – ponadtysiącletniego Narodu, który w swojej politycznej ciągłości sięga korzeniami do Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej oraz z rosnącą śmiałością odrzuca nurt polityki zależności oraz „wstydu za polskość”.

Uważamy, że polska tradycja demokratyczna obejmuje prawdziwą aktywność obywatelską, wyrażoną w konstytucyjnej zasadzie: „Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu”.

Przez pokolenia Polacy wykuwali konkretną politykę swej Ojczyzny i reformy państwa w rozproszonych debatach i starciu idei, a następnie powierzali realizację wypracowanej wizji wybranym politykom. PRL i III RP odwróciły tę kolejność. Partie tworzą populistyczne slogany zwane programami i żądają poparcia, by następnie realizować program napisany w Brukseli i w eksperckich gremiach ponadnarodowych organizacji.

Plan Naprawy Państwa otwiera na nowo debaty programowe, które mają przywrócić Polakom ich Ojczyznę. Polskę, która na nowo stanie się efektywnym państwem, chroniącym swych obywateli i ich interesy, wierną wartościom i prawom podstawowym: życiu, małżeństwu i rodzinie; strzegącą suwerenności, gwarantującą wolność słowa i wolność gospodarczą oraz rozliczającą łamanie prawa i nadużycia władzy – bez względu na to, kto się ich dopuszczał.

U podstaw Planu Naprawy Państwa leżą cztery przekonania.

Po pierwsze: rodzina poprzedza państwo. Rodzina nie czerpie swoich praw z nadania władzy; to władza ma obowiązek uznać prawa rodziny i je chronić. Nie ma bowiem Państwa bez rodzin, które są pierwszą szkołą życia społecznego, służby i dojrzałości. Plan Naprawy Państwa docenia małżeństwo jako fundament rodziny, oddaje rodzicom pierwszeństwo w wychowaniu dzieci, wdraża mecenat nad kulturą afirmującą małżeństwo, rodzinę i dietność, wynagradza rodziców w podatkach i emeryturach, a przyszłość demograficzną Narodu czyni miarą całej polityki Państwa.

Po drugie: godność i wolność muszą być chronione poprzez ograniczenie samowoli władzy i osłonięte zasadą pomocniczości. Bez ochrony praw podstawowych żadne z praw i wolności nie

jest bezpieczne, dlatego trzeba zapewnić realną ochronę życia, wolności słowa, własności i wolności działania obywateli. Wolność potrzebuje jednak trwałych instytucji, w których wzrastają ludzie zdolni z niej korzystać i ją ochraniać. Państwo, powściągliwe w obszarze gospodarki, musi prowadzić świadome działania w obszarze kultury. Plan Naprawy Państwa jednocześnie umacnia ochronę praw podstawowych, wygasza zbędne przepisy i odzyskuje dla obywateli wolność słowa.

Po trzecie: suwerenność jest warunkiem rozkwitu materialnego i duchowego. Plan Naprawy Państwa wprowadza mechanizmy skutecznego upomnienia się Polski o poszanowanie granic władzy Unii Europejskiej – na początek przez przywrócenie znaczenia Konstytucji, odrzucenie szkodliwych norm Zielonego Ładu i przywrócenie kontroli krajowej nad polityką migracyjną.

Po czwarte: trzeba przywrócić rządy prawa, równego dla wszystkich. Kryzys ostatnich lat zrodził się z przekonania rządzących, że cel uświęca środki, a prawo można naginać i łamać bez konsekwencji. Trzeba wyegzekwować obowiązywanie Konstytucji. Przywrócić zaufanie i autorytet władzy sądowniczej. Winnych łamania Konstytucji rozliczyć, pozostawiając dla przyszłych pokoleń lekcję o nieuchronnej karze za bezprawie i zawłaszczanie państwa.

Horyzont to Polska naszych dzieci

Plan Naprawy Państwa to początek drogi. Celem jest Polska, w której:

- *prawa i wolności są chronione i równe dla wszystkich Polaków, od poczęcia do naturalnej śmierci, a wszelkie prawa zrozumiałe i zasadne;*
- *rząd pozostawia edukację i wychowanie w rękach rodziców i szkoły;*
- *administracja jest sojusznikiem wolności i dynamizmu rodaków, a rodziny i przedsiębiorstwa nie cierpią z powodu cen energii dyktowanych ideologiami panującymi w Brukseli.*

Potrzebne jest nam Państwo, w którym rodzina wielodzietna jest synonimem awansu społecznego – a pełen nadziei młody człowiek wiąże z Ojczyzną swoją przyszłość.

Ten Plan to Polska dla naszych dorastających dzieci.

Na początek śmiałej reformy państwa przedstawiamy konkretne rozwiązania na pierwsze półrocze patriotycznego rządu. Wyznamy kierunek, nadamy dynamikę, wprawmy w ruch wielką reformę państwa.

CZĘŚĆ I

RODZINA: POLITYKA RODZINNA, DEMOGRAFIA I EDUKACJA

Moderatorzy

Rafał Dorosiński
Nikodem Bernaciak
Marek Puzio

*Przyszłość Polski zależy od rodzin, a młodzi Polacy zakładają je coraz później i mają mniej dzieci, niż chcieliby mieć. Proponowane rozwiązania obejmują świadczenia, podatki, emerytury i mieszkania dla rodzin, ochronę małżeństwa i dzieci w prawie, uznanie dla macierzyństwa, polską inicjatywę międzynarodową na rzecz praw rodziny oraz prawa rodziców w szkole. Instrumenty finansowe i mieszkaniowe budowane są wokół trzech osi sprzyjających dzieciności („3M”): trwałego **Małżeństwa**, **Młodego** rodzicielstwa i **Mnogości** dzieci (wielodzietności).*

1. Prorodzinne uporządkowanie świadczeń

Wychowanie dzieci nie powinno obniżać dochodów ani emerytur rodziców. W pierwszym roku życia dziecka każda matka otrzyma co najmniej płacę minimalną, a od pierwszych do trzecich urodzin rodzice dostaną na dziecko co najmniej 1500 zł miesięcznie, które sami przeznaczą na żłobek, nianię albo własną opiekę. Rodzice będą mogli rozliczać podatek wspólnie z dziećmi, za każde dziecko urodzone po wejściu ustawy w życie państwo opłaci od dwóch do ośmiu lat składek emerytalnych, a firmy wspierające pracujących rodziców skorzystają z ulgi podatkowej.

- » **Podniesienie świadczenia rodzicielskiego („kosiniakowego”) do minimalnego wynagrodzenia** jako gwarantowanego dochodu matki w pierwszych 12 miesiącach życia dziecka. Świadczenie przysługuje matkom bez prawa do zasiłku macierzyńskiego (studentki, bezrobotni, przedsiębiorcy bez ubezpieczenia chorobowego), a matce ubezpieczonej w ZUS uzupełnia niższy zasiłek do tej samej kwoty; do tej samej kwoty podnosi się zasiłek macierzyński rolników. Żadna matka nie otrzyma w pierwszym roku życia dziecka mniej niż minimalne wynagrodzenie. Po 12. miesiącu rodzina zostaje objęta zreformowanym programem „Zaangażowany Rodzic”.
- » **Świadczenie 800+ należne od drugiego dziecka**, co stanowi powrót do pierwotnego kształtu programu, godzącego cele socjalne z celami prodemograficznymi. Jednocześnie ta zmiana pozwala sfinansować pozostałe reformy tego rozdziału. Do dalszej dyskusji zasadność ewentualnego podwyższenia świadczenia należnego od trzeciego dziecka.
- » **Zastąpienie programu „Aktywny Rodzic” programem „Zaangażowany Rodzic”**: jedno równe świadczenie zamiast trzech nierównych wariantów. Kwota bazowa co najmniej 1500 zł miesięcznie na każde dziecko w wieku od 1 do 3 lat, równa bez względu na sytuację rodziców i formę opieki (bon, który rodzice przeznaczą na żłobek lub nianię albo zachowują przy opiece własnej). Do tego kumulatywne premie prorodzinne (1 pkt = 100 zł): małżeństwo rodziców dziecka +4 pkt. (nie wygasa po śmierci małżonka), pierwsze dziecko urodzone przed ukończeniem przez matkę 28 lat +2 pkt., każde trzecie i kolejne dziecko +2 pkt.; dla przysposobionych liczy się data przysposobienia. Premie mają podstawę w art. 18 i 71 Konstytucji.
- » **Iloraz rodzinny w PIT według wzorca francuskiego (art. 193–197 francuskiego powszechnego kodeksu podatkowego, Code général des impôts)**. Na potrzeby progresywnego podatku dochodowego (PIT) umożliwiające wspólne rozliczenie z dziećmi (pierwsze i drugie dziecko to dodatkowe po 0,5 udziału; trzecie i każde kolejne dziecko to dodatkowy 1 udział) – z zachowaniem dotychczasowego dorobku: ulgi na dzieci wprowadzonej w 2006 r. do art. 27f ustawy o PIT, prawa do zwrotu jej niewykorzystanej części dodanego do tego przepisu w 2014 r., oraz tzw. zwolnienia z PIT przychodów rodziców co najmniej czworga dzieci (ulgi 4+) wprowadzonego w 2021 r. do art. 21 ust. 1 pkt 153 ustawy. Wzorem rozwiązania francuskiego

korzyść podatkowa z każdego dodatkowego udziału zostanie ograniczona limitem kwotowym, podlegającym corocznej waloryzacji.

- » **Emerytura rodzicielska:** obecni rodzice utrzymują system emerytalny własnymi składkami i składkami swoich dzieci, które nie mają znaczenia dla emerytury rodziców, chociaż lata wychowania dziecka są skorelowane z obniżeniem własnej emerytury i, statystycznie, osłabiają pozycję w pracy. Dlatego, w miejsce istniejącego dziś programu „Mama 4+”, proponujemy **dodatkową składkę za wychowanie na koncie w ZUS**. Za każde dziecko urodzone lub przysposobione po wejściu ustawy w życie budżet państwa przekaze do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, na konto rodzica, składkę emerytalną liczoną od przeciętnego wynagrodzenia za określoną liczbę lat, bez względu na to, czy rodzic był wtedy na urlopie, pracował czy nie. Za pierwsze dziecko 2 lata, za drugie 4 lata, za trzecie 6 lat, za czwarte i kolejne po 8 lat. Są to okresy składkowe: matka czworga dzieci spełnia dzięki nim warunek 20 lat stażu do emerytury minimalnej. Prawo przysługuje matce albo ojcu według ich wyboru, także rodzicom adopcyjnym. Zachowane prawa nabyte w ramach świadczenia „Mama 4+”.
- » **Pracodawcy przyjaźni rodzinie.** Firma, która robi dla rodziców więcej, niż nakazuje Kodeks pracy, otrzyma ustawowy status **pracodawcy przyjaznego rodzinie i ulgę podatkową na wzór ulgi badawczo-rozwojowej**. Status nabywa się z mocy ustawy po spełnieniu obiektywnych kryteriów, potwierdzanych oświadczeniem w zeznaniu rocznym, jako środek ogólny dostępny każdemu przedsiębiorcy, bez uznaniowej decyzji administracyjnej. Ulga działa jak ulga badawczo-rozwojowa: dodatkowe odliczenie 50% kosztów kwalifikowanych, z limitem na pracownika; kosztami kwalifikowanymi są premie z tytułu urodzenia dziecka (do 10 tys. zł wolne od podatku i składek), zastępstwa i programy powrotowe po okresie opieki, dofinansowanie opieki nad dziećmi ponad obecny limit zwolnienia oraz elastyczna organizacja pracy rodziców, także starszych dzieci. Kryteria statusu i katalog kosztów ustawa określi po konsultacjach społecznych. W zamówieniach publicznych zamawiający będzie mógł wymagać prorodzinnych warunków zatrudnienia personelu wykonującego zamówienie (art. 96 Prawa zamówień publicznych).

2. Prorodzinna polityka mieszkaniowa

Własne mieszkanie to dla wielu młodych małżeństw warunek decyzji o kolejnym dziecku. Poza korektami mechanizmów wsparcia dla małżeństw, skupiamy się na zupełnie nowych instrumentach wzmacniających podaż na rynku mieszkań i domów jednorodzinnych. Przy drugim dziecku państwo spłaci 60 tys. zł kredytu mieszkaniowego, a przy trzecim i każdym kolejnym 120 tys. zł. Rodzinom z dziećmi zostaną zaoferowane państwowe grunty z bonifikatą, działkę w mieście łatwiej będzie kupić i zabudować, do budowy domu wystarczy jedno zgłoszenie, a terminy podłączenia prądu i wody określi ustawa. Rodzina, która kupi i wyremontuje pusty dom w wyludniającej się gminie, a potem w nim zamieszka, otrzyma wsparcie finansowe.

- » **Mieszkania dla Rodzin (filar popytowy): spłata rodzinna i bon mieszkaniowy.** Podniesienie „spłaty rodzinnej” BGK (dziś 20 tys. zł za drugie i 60 tys. zł za trzecie i każde kolejne dziecko) do skali węgierskiego CSOK Plusz: przy drugim dziecku – z obecnych 20 tys. zł do 60 tys. zł, a przy trzecim i każdym kolejnym dziecku – z obecnych 60 tys. zł do 120 tys. zł.
- » **Mieszkania dla Rodzin (filar podaży): mieszkania mają być dostępne, a nie tylko dofinansowane:** ustawowy obowiązek przekazania do Krajowego Zasobu Nieruchomości (KZN) w ciągu 6 miesięcy gruntów Skarbu Państwa w miastach i na obszarach uzupełnienia zabudowy, zbędnych dotychczasowym dysponentom (KOWR, AMW, Lasy Państwowe) oraz wybranych gruntów Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym PKP S.A., za zwrotem nakładów; KZN oddaje działki rodzinom z dziećmi w przetargach ograniczonych i w użytkowanie wieczyste z bonifikatą, grunty pod zabudowę wielorodzinną społecznym inicjatywom mieszkaniowym (SIM), a pozostałe inwestorom po cenie rynkowej, z preferencją dla domów jednorodzinnych; terminy zawite i milcząca zgoda w postępowaniach o pozwolenie na budowę (nowelizacja punktowa, bez destabilizacji reformy planistycznej z 2023 r.); wsparcie społecznych inicjatyw mieszkaniowych (SIM) i budownictwa społecznego; ograniczenie spekulacyjnego hurtowego wykupu mieszkań: podwyższona stawka PCC 6% (dziś od szóstego lokalu w jednej inwestycji, art. 7a ustawy o PCC) obejmie szósty i kolejne lokale nabyte w ciągu roku przez ten sam podmiot lub grupę kapitałową, z wyłączeniem podmiotów niekomercyjnych (SIM, gminy), dotyczy to także rynku wtórnego.
- » **Własny dom w zasięgu zwykłej rodziny:** państwo stawia dziś rodzinie cztery przeszkody na drodze do własnego domu: wiele działek w mieście traktuje jak pole, rozpoczęcie budowy obciąża biurokracją, za opóźnione przyłącze prądu nikt nie odpowiada, a setki tysięcy pustych domów na prowincji niszczeją bez wsparcia dla tych, którzy chcieliby je wyremontować i w nich zamieszkać.
 - a) **Więcej działek pod zabudowę.** Nieruchomość w granicach miasta albo na obszarze uzupełnienia zabudowy wyznaczonym w planie ogólnym (do czasu jego uchwalenia: w obszarze

zwartej zabudowy) przestaje podlegać ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego bez względu na powierzchnię: bez prawa pierwokupu i nabycia KOWR, bez zgody Dyrektora Generalnego KOWR i bez wymogu bycia rolnikiem (dziś działka w mieście poniżej 1 ha jest wolna od wymogu bycia rolnikiem, ale KOWR zachowuje pierwokup, a większe działki wymagają jego zgody). Na tych obszarach grunt pod dom jednorodzinny wraz z otoczeniem do 0,3 ha wyłącza się z produkcji rolniczej bez decyzji i opłat, niezależnie od klasy gleby (dziś: zwolnienie z opłat do 0,05 ha i obowiązkowa decyzja dla klas I–III, art. 11 i 12a ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych), a starosta z urzędu ujawnia w ewidencji gruntów teren w trakcie zabudowy na podstawie zawiadomienia o rozpoczęciu robót przekazanego przez nadzór budowlany w e-Budownictwie. Poza tymi obszarami ochrona ziemi rolnej pozostaje bez zmian.

- b) **Dom rodzinny w jednej procedurze.** Jedno zgłoszenie, w e-Budownictwie albo na piśmie (domy do 70 m² nadal bez sprzeciwu), zakaz żądania dokumentów ponad ustawę i zaświadczenie dla banku wydawane z urzędu w 3 dni po upływie terminu. Nieostry „obszar oddziaływania” zastąpi domniemanie ustawowe: dom zachowujący odległości i parametry z rozporządzenia o warunkach technicznych oddziałuje wyłącznie na działkę inwestora; za projekt nadal odpowiada uprawniony projektant.
- c) **Prąd i woda w ustawowym terminie.** Ustawa określi termin nie tylko wydania warunków, lecz także wykonania przyłącza prądu i gazu dla domów, gdy nie wymaga ono rozbudowy sieci (w pozostałych przypadkach wiąże termin z umowy o przyłączenie), oraz odbioru przyłącza wody. Za każdy dzień zwłoki inwestor otrzyma bonifikatę naliczaną z mocy prawa, bez wniosku, potrącaną z opłaty przyłączeniowej albo z pierwszych faktur. Bonifikata nie obciąża taryf.
- d) **Bon na pustostan.** Rodzina z dziećmi, która kupi i wyremontuje dom pusty od co najmniej dwóch lat w gminie tracącej ludność, otrzyma bon o stałej kwocie, wypłacany po odbiorze robót, z obowiązkiem zamieszkania przez dziesięć lat. Według spisu z 2021 r. ponad 1,8 mln mieszkań stoi pustych. Podobne wsparcie działa w Irlandii i na Węgrzech.

3. Projekt uchwały Rady Ministrów „Rodzina w centrum państwa” – o priorytecie polityki rodzinnej i demograficznej oraz ochronie macierzyństwa i rodzicielstwa

Decyzje każdego ministerstwa, od podatków po kulturę, wpływają na życie rodzin. Uchwała uczyni przezwycięzenie kryzysu demograficznego priorytetem całego rządu i wprowadzi obowiązkowy test, który przed przyjęciem każdego rządowego projektu pokaże, jak wpłynie on na domowe budżety rodzin i decyzje o dzieciach. Ministrowie przejrzą prawo pod kątem przepisów dyskryminujących rodziny wielodzietne i rodziców opiekujących się dziećmi osobiście. Postępy zmierzą jawne wskaźniki, od współczynnika dzietności po dostępność mieszkań, a rząd co roku przedstawi Sejmowi sprawozdanie demograficzne.

- » **Uchwała Rady Ministrów „Rodzina w centrum państwa” o priorytecie polityki rodzinnej i demograficznej oraz ochronie macierzyństwa i rodzicielstwa**, jako akt wewnętrzny (art. 93 Konstytucji), zwiąże członków Rady Ministrów i podległą im administrację rządową; wobec mediów publicznych, państwowych osób prawnych, samorządu i spółek jej zasady wykonają właściwi ministrowie narzędziami ustawowymi: nadzorem, statutami, programami, dotacjami i nowelizacjami. Uchwała obejmie następujące zasady.
- » **Uznanie przezwycięzenia kryzysu demograficznego za nadrzędny, ponadresortowy priorytet rządu**, wiążący dla wszystkich członków RM, z corocznym sprawozdaniem każdego ministra dla Prezesa RM.
- » **Przyjęcie ramowej prorodzinnej polityki państwa**, wiążącej administrację rządową, w tym mecenat kulturowy: minister kultury wprowadza kryterium afirmacji małżeństwa, rodziny i dzietności do programów ministra i, przez nadzór nad statutami, do zasad punktacji ofert w instytucjach grantowych (np. PISF, NCK); wobec mediów publicznych, których uchwała nie wiąże, rząd występuje do KRRiT o wpisanie do kart powinności (art. 21a ustawy o radiofonii i telewizji) zadania budowania kultury przyjaznej rodzinie i dzietności, pokazującej rodzinę i wielodzietność jako powód do dumy, i przedkłada Sejmowi nowelizację wpisującą to zadanie do misji publicznej, a środki publiczne nie finansują działań antynatalistycznych i deprecjujących rodzinę – w tym również działań antagonizujących kobiety i mężczyzn, w praktyce obniżających skłonność do nawiązania trwałych relacji i zakładania rodziny.
- » **Wprowadzenie w formularzu OSR obowiązkowego „testu wpływu na rodzinę i demografię”** (nowy wzór OSR; dziś rubrykę o wpływie na rodzinę wypełnia się formułą „brak wpływu”). Test obejmuje każdy projekt ustawy, rozporządzenia i programu rządowego i odpowiada na pięć pytań: o dochód modelowych gospodarstw domowych z jednym, dwojgiem i trojgiem dzieci oraz samotnego rodzica w trzech grupach dochodowych, o koszt i czas wychowania dzieci, o różnicowanie małżeństwa i związku nieformalnego oraz rodzica pracującego

i opiekującego się dzieckiem osobiście, o dostępność mieszkań dla rodzin, o prawa rodziców oraz o skutek pronatalistyczny. Projekt z wynikiem ujemnym wymaga odrębnego uzasadnienia przed Radą Ministrów i opinii zespołu ds. demografii, który opracuje metodologię testu („równanie rodzinne”: aspiracje rodzicielskie, trwałość związków, warunki bytowe); rangę ustawową test uzyska w nowelizacji ustawy o Radzie Ministrów (art. 7 ust. 4).

- » **Przegląd całego prawa pod kątem rozwiązań dyskryminujących rodziny wielodzietne, rodziców opiekujących się dziećmi osobiście, jak również należnych instrumentów wsparcia rodziców pracujących zawodowo:** każdy minister w 3 miesiące przedkłada Prezesowi RM raport dla swojego działu, poczynając od kultury, promocji diety, podatków, świadczeń i mieszkalnictwa, a zespół ds. demografii w 6 miesięcy przedkłada Radzie Ministrów raport zbiorczy z harmonogramem zmian.
- » **Powołanie międzyresortowego zespołu ds. demografii** zarządzeniem Prezesa RM (art. 12 ust. 1 pkt 3 ustawy o Radzie Ministrów), pod przewodnictwem Prezesa RM albo przywróconego Pełnomocnika Rządu do spraw Polityki Demograficznej, komplementarnego wobec prezydenckiej Rady ds. Rodziny i Demografii; zespół opiniuje wyniki „testu wpływu na rodzinę i demografię”, koordynuje przegląd prawa i przygotowuje coroczne sprawozdanie demograficzne, które Rada Ministrów przedkłada Sejmowi do 31 lipca; obsługę zapewnia KPRM.
- » **Aktualizacja i wykonanie zaniechanej Strategii Demograficznej 2040** (uchwała nr 224 RM z 15.11.2022 r., M.P. poz. 1196) – z harmonogramem, miernikami i corocznym sprawozdaniem z realizacji.
- » **Mierniki Planu w obszarze rodziny i demografii.** Zespół ds. demografii w 90 dni od powołania ustala wartości wyjściowe i cele dla wskaźników, które Rządowa Rada Ludnościowa ujmuje w corocznym raporcie: współczynnik dzietności (w 2025 r. około 1,068), mediana wieku matki przy pierwszym dziecku, liczba małżeństw na 1000 mieszkańców i odsetek urodzeń w małżeństwie, udział urodzeń trzecich i dalszych, różnica między deklarowaną a zrealizowaną liczbą dzieci, liczba lat przeciętnego wynagrodzenia potrzebnych na zakup 60 m² w największych miastach i liczba rozpoczętych budów domów jednorodzinnych. Celem pierwszego etapu jest wyhamowanie spadku dzietności do 2030 r.; cele na lata 2035 i 2040 wyznaczy zaktualizowana Strategia Demograficzna.

Niezależnie od uchwały:

- » **Rząd zarekomenduje samorządom wdrożenie powyższych zasad „rodzina w centrum państwa” na poziomie lokalnym** – w postaci lokalnych polityk prorodzinnych i demograficznych oraz testu wpływu na rodzinę. Rządowe programy dla jednostek samorządu terytorialnego będą premiować spójność lokalnej polityki prorodzinnej i prodemograficznej z powyższymi zasadami.

- » **Określenie przez Prezesa Rady Ministrów dobrych praktyk w zakresie polityki rodzinnej (family mainstreaming) dla spółek z udziałem Skarbu Państwa na podstawie art. 7 ust. 3 pkt 2 ustawy z 16.12.2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym** – katalog dobrych praktyk (elastyczny czas pracy rodziców, programy powrotowe, świadczenia dla rodzin pracowników, wsparcie pracowników wielodzietnych) wraz z obowiązkiem podmiotów wykonujących prawa z akcji Skarbu Państwa wprowadzenia tych praktyk do statutów i celów zarządczych spółek, w których Skarb Państwa ma pozycję dominującą, oraz z obowiązkiem sprawozdawczym; w pozostałych spółkach praktyki są realizowane siłą głosu Skarbu Państwa na walnym zgromadzeniu.

4. Pakiet ustaw o ochronie małżeństwa, macierzyństwa i dzieci

Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej (art. 18 Konstytucji). Zgodnie z tą zasadą urzędy stanu cywilnego nie przeniosą do polskich rejestrów zagranicznych aktów małżeństwa osób tej samej płci, a w przysposobieniu pierwszeństwo będą mieli małżonkowie, którzy zapewnią dziecku matkę i ojca w związku małżeńskim. Odpłatne pośrednictwo, organizowanie i reklama macierzyństwa zastępczego będą karalne, a małoletni będą chronieni przed farmakologiczną i chirurgiczną zmianą cech płciowych, czyli tranzycją.

- » **Zamknięty katalog obligatoryjnych przesłanek odmowy transkrypcji (nowy art. 107 pkt 3 p.a.s.c.):** obowiązek odmowy transkrypcji dokumentu stwierdzającego zawarcie rzekomego „małżeństwa” przez osoby tej samej płci, przez więcej niż dwie osoby albo przez osobę niepełniającą wymogu wieku z art. 10 § 1 KRiO, bądź stwierdzającego, jakoby rodzicami dziecka były osoby tej samej płci lub więcej niż dwie osoby; dokument objęty przesłankami odmowy nie wywołuje w Polsce skutków prawnych aktu stanu cywilnego. Akty małżeństwa sporządzone wcześniej w wyniku takiej transkrypcji stwierdza nieważność sąd na podstawie nowej przesłanki dodanej do art. 39 ust. 1 p.a.s.c., na wniosek kierownika urzędu stanu cywilnego lub prokuratora, złożony w ciągu 12 miesięcy od wejścia ustawy w życie. W aktach urodzenia wykreśla się wyłącznie wpis drugiej osoby tej samej płci jako rodzica; dziecko zachowuje akt z danymi matki albo ojca, a wykreślenie nie wpływa na jego obywatelstwo, nazwisko ani numer PESEL.
- » **Nadanie rangi ustawowej wzorom aktów stanu cywilnego z rubrykami „mężczyzna” i „kobieta”** – po rozporządzeniu Ministra Cyfryzacji z 22.05.2026 r., uznanym wyrokiem TK z 28.07.2026 r. (U 2/26) za niezgodne z art. 92 ust. 1 w związku z art. 18 Konstytucji, zmiana rubryk wymagać będzie ustawy, a nie podpisu ministra.
- » **Ograniczenie tzw. transkrypcji obligatoryjnej (art. 104 ust. 5 p.a.s.c.) i usunięcie zaświadczenia o stanie cywilnym (art. 49 p.a.s.c.):** z transkrypcji obligatoryjnej wyłącza się dokumenty objęte przesłankami odmowy z art. 107 pkt 3, a obywatel polski urodzony za granicą otrzymuje PESEL i paszport na podstawie zagranicznego aktu urodzenia, z pochodzeniem ustalonym według prawa polskiego (uchwała NSA II OPS 1/19); zlikwidowane zostaje zaświadczenie o stanie cywilnym, a przywrócone zaświadczenie o braku przeszkód do zawarcia małżeństwa.
- » **Szczegółowa klauzula porządku publicznego w prawie kolizyjnym (nowy art. 48 ust. 2 p.p.m.)** – małżeństwem w rozumieniu ustawy jest wyłącznie związek kobiety i mężczyzny, a prawa obcego nie stosuje się w zakresie, w jakim przyznaje związkowi osób tej samej płci skutki małżeństwa albo wywodzi z niego pochodzenie dziecka lub władzę rodzicielską;

- odpowiednia konkretyzacja klauzuli porządku publicznego w art. 7 p.p.m. i art. 1146 § 1 k.p.c. (odmowa uznania orzeczeń), a w sprawach objętych prawem unijnym i Konwencją haską z 1996 r. odmowa uznania na podstawie przewidzianej tam klauzuli porządku publicznego.
- » **Negatywne przesłanki przysposobienia (nowe § 3–6 w art. 114¹ KRiO)** – zasadą jest przysposobienie zapewniające dziecku wychowanie przez matkę i ojca pozostających w związku małżeńskim; pierwszeństwo mają małżonkowie, a przysposobienie przez jedną osobę jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy nie pozostaje ona w faktycznym pożyciu z osobą niebędącą jej małżonkiem w rozumieniu art. 1 KRiO; na równi z takim pożyciem traktuje się związek zawarty według prawa obcego, który nie jest małżeństwem w rozumieniu art. 1 KRiO; przysposobienie wspólne pozostaje zastrzeżone dla małżonków (art. 115 § 1 KRiO), a przysposobienie dziecka drugiego z rodziców – dla jego małżonka.
 - » **Precyzyjne przesłanki pobytowe w ustawie o cudzoziemcach (art. 160, 187 i 348)** – zastąpienie nieostrego pojęcia „życia rodzinnego” pojęciami pokrewieństwa i powinowactwa w rozumieniu KRiO; droga imigracyjna przestaje być kanałem wywodzenia uprawnień pobytowych ze związków jednopłciowych.
 - » **Zakaz surogacji domykający lukę art. 211a k.k.** – potwierdzenie, że umowa o macierzyństwo zastępcze (surogacja) jest nieważna i nie może być podstawą uznania ojcostwa ani przesłanką przysposobienia; kryminalizacja odpłatnego pośrednictwa, reklamy i organizowania macierzyństwa zastępczego, także za granicą na rzecz obywateli polskich (nowy typ czynu zabronionego w rozdziale XXVI k.k., obok art. 211a, dopisany do katalogu art. 112 k.k., aby był ścigany bez warunku podwójnej karalności – wzorem włoskim); odmowa transkrypcji dokumentu wskazującego jako matkę inną kobietę niż ta, która dziecko urodziła, z możliwością wpisania ojca biologicznego.
 - » **Ustawa „Stop okaleczaniu dzieci”**: zakaz stosowania u małoletnich leków hamujących dojrzewanie płciowe, hormonów płci przeciwnej i zabiegów chirurgicznych w celu zmiany cech płciowych lub dostosowania ich do odczuwanej tożsamości płciowej, bez względu na zgodę rodziców (zakaz nie obejmuje leczenia zaburzeń rozwoju płci, przedwczesnego dojrzewania i innych wskazań medycznych); ten sam zakaz dla osób pełnoletnich niezdolnych do świadomego wyrażenia zgody; naruszenie jest przewinieniem zawodowym i występkiem (nowy art. 156a k.k.); małoletni nie może wytoczyć powództwa o ustalenie płci (art. 189 k.p.c.) ani zmienić oznaczenia płci w akcie urodzenia.

5. Konwencja o prawach rodziny

Polska przedstawi światu, a najpierw państwom Grupy Wyszehradzkiej i Trójmorza, projekt pierwszego traktatu międzynarodowego w całości poświęconego prawom rodziny. Konwencja chroni autonomię rodziny i prawo dziecka do wychowania przez matkę i ojca, a zamknięty katalog przesłanek interwencji państwa ma sprawić, że żadne dziecko nie zostanie odebrane rodzicom pochopnie. Wokół projektu rząd będzie budował koalicję państw, dla których rodzina jest fundamentem ładu społecznego, a Konwencja ma być alternatywą dla ideologii gender (gender mainstreaming) w polityce i prawie.

Projekt Konwencji o Prawach Rodziny, opracowany przez prawników Instytutu i zaprezentowany 15 czerwca 2018 r., jest pierwszym projektem aktu prawa międzynarodowego kompleksowo kodyfikującym prawa rodziny.

Projekt uzyskał poparcie polskiego rządu (deklaracja MSZ z 30 lipca 2020 r. i program „Polski Ład” z 2021 r.).

Zasadnicze założenia Konwencji o Prawach Rodziny:

- » Definicja małżeństwa jako dobrowolnego i trwałego związku kobiety i mężczyzny; rodziny i płci w znaczeniu biologicznym.
- » Wzmocnione gwarancje autonomii rodziny oraz prawa dziecka do kontaktu z rodzicem w języku ojczystym („*lex Jugendamt*”).
- » Zamknięty katalog przesłanek interwencji państwa w rodzinę, chroniący przed pochopnym odbieraniem dzieci.
- » Zakaz dyskryminacji z powodu niezarobkowej pracy wychowawczej; prawo dziecka do wychowania przez matkę i ojca.
- » Wprowadzenie zasady *family mainstreaming* w prawodawstwie państw stron Konwencji.
- » Powołanie Międzynarodowego Komitetu Praw Rodziny jako organu monitorującego.

Rezultat w pierwszym półroczu: uchwała Rady Ministrów o przyjęciu projektu Konwencji jako polskiej inicjatywy traktatowej oraz zgoda Prezesa Rady Ministrów na rozpoczęcie negocjacji, udzielona na wniosek właściwego ministra wraz z projektem umowy i instrukcją negocjacyjną uzgodnionymi z ministrem spraw zagranicznych (art. 5 ustawy o umowach międzynarodowych) oraz zaproszenie państw Grupy Wyszehradzkiej i Trójmorza do grupy roboczej; podpisanie i ratyfikacja wymagają dłuższego procesu dyplomatycznego.

6. Pakiet ustaw o prawach rodziców w szkole i większej swobodzie programowej – przy zachowaniu kulturowej tożsamości edukacji

Pakiet przywraca konstytucyjną hierarchię: w wychowaniu dzieci pierwszeństwo decyzyjne należy do rodziców (art. 48 ust. 1 Konstytucji). Szkolne minimum programowe – „Konstytucja Polskości” – zostanie zapisane w ustawie, z kanonem lektur na czele, i tym samym przestanie zależeć od kolejnych ministrów. W zakresie wykraczającym poza minimum programowe swobodę programową zyskają rodzice i szkoły. Rodzice zdecydują o udziale dziecka w zajęciach z edukacji seksualnej, każdy uczeń wybierze religię albo etykę w wymiarze dwóch godzin tygodniowo, a pieniądze na naukę pójść za uczniem w tej samej wysokości do szkoły publicznej, niepublicznej i do edukacji domowej.

- » **„Konstytucja Polskości”** – wyjęcie z obszaru rozporządzeń i bieżącej, politycznej walki oraz przeniesienie na poziom ustawy fundamentu programu szkolnego: edukacyjnego i wychowawczego, obejmującego patriotyczną edukację opartą na kanonie lektur, chrześcijańskim dziedzictwie narodowym, fundamentach nauk ścisłych i przyrodniczych – wzmacniającego poczucie tożsamości narodowej i dumy z bycia Polakiem. W myśl konstytucyjnego zobowiązania, „by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku” (preambuła Konstytucji). To ustawowy program minimum, przy jednoczesnym oddaniu rodzicom i organom prowadzącym szkoły szerokiej swobody w kształtowaniu programu wykraczającego poza ustawowe minimum „Konstytucji Polskości”. W pierwszym półroczu Sejm uchwala ustawę ramową: zakres minimum, tryb jego zmiany (wyłącznie ustawą, po konsultacjach z rodzicami, nauczycielami i uczelniami) i gwarancje swobody programowej; załącznik z kanonem lektur rząd przedkłada po konsultacjach do 30 kwietnia 2029 r., aby obowiązywał od roku szkolnego 2029/2030.
- » **Ustawa wzmacniająca prawa rodziców w kontekście edukacji seksualnej**
 - **Wyodrębnienie przedmiotu:** treści dotyczące edukacji seksualnej, życia rodzinnego i innych kwestii wrażliwych wychowawczo realizowane wyłącznie w ramach dobrowolnego, osobnego, wyodrębnionego przedmiotu; szeroka i precyzyjna ustawowa definicja edukacji seksualnej, dzięki której rodzice i uczniowie mają pełną świadomość, jakie treści i w jakim kontekście są przekazywane.
 - **Wolność wyboru modelu edukacji przez szkoły:** odejście od centralnego narzucania podstawy programowej edukacji seksualnej; każda szkoła wybiera model – od obecnego w „edukacji zdrowotnej” po znany z WDŻ, osadzający seksualność w kontekście miłości, małżeństwa, rodziny i prokreacji – albo całkowicie rezygnuje z przedmiotu, pozostawiając tę sferę rodzicom; wprowadzenie zajęć wymaga pozytywnej opinii rady rodziców, a dopuszczenie organizacji zewnętrznej – jak dziś – zgody dyrektora i pozytywnej opinii rady rodziców, wydawanych dopiero po udostępnieniu rodzicom programu i materiałów

(uzupełnienie art. 86 ust. 2 Prawa oświatowego); jasne określenie profilu szkoły pozwala rodzicom świadomie wybrać placówkę odpowiadającą ich przekonaniom, a szkołom katolickim – działać w zgodzie z ich tożsamością.

- **Pełna i świadoma zgoda rodziców na udział dziecka (aktywna zgoda):** udział dziecka w zajęciach obejmujących treści edukacji seksualnej wyłącznie na podstawie aktywnej decyzji rodzica, przez zapisanie dziecka na zajęcia, bez domniemanej zgody i konieczności wypisywania; szkoła zobowiązana do przedstawienia szczegółowego programu, celów i materiałów dydaktycznych; obowiązek przedstawienia rodzicom przez organizację zewnętrzną szczegółowej informacji o treści wychowawczej i edukacyjnej zajęć; otwarcie szczególnej podstawy powództwa cywilnego o zadośćuczynienie w razie naruszenia praw rodziców.
- » **Gwarancja równego traktowania lekcji religii w szkole** – przyjęcie obywatelskiego projektu „Tak dla religii i etyki w szkole”, realizującego wyrok TK z 2.12.2009 r. (U 10/07) oraz wyroki TK z 27.11.2024 r. (U 10/24), z 22.05.2025 r. (U 11/24) i z 3.07.2025 r. (U 2/25) o rozporządzeniach Ministra Edukacji w sprawie organizacji lekcji religii, oceny z religii i wymiaru godzin, dotąd nieogłoszone: przeniesienie zasad organizacji lekcji religii, wypracowanych w porozumieniu z kościołami i związkami wyznaniowymi, z poziomu rozporządzenia na poziom ustawy; obowiązkowy wybór między religią a etyką w wymiarze 2 godzin tygodniowo od roku szkolnego 2029/2030, po rocznym programie uzupełnienia kadry nauczycieli etyki (studia podyplomowe od roku akademickiego 2028/2029). Przywrócenie możliwości zdawania religii na maturze.
- » **Równe finansowanie każdej ścieżki edukacji:** środki ustalane w ramach kwoty potrzeb oświatowych (dawniej: część oświatowa subwencji ogólnej) idą za uczniem w tej samej wysokości do szkoły publicznej, niepublicznej i do edukacji domowej; edukacja domowa wymaga jedynie zgłoszenia i corocznego egzaminu klasyfikacyjnego.
- » **Ochrona przed demoralizacją:** ograniczenie dostępu małoletnich do treści pornograficznych w Internecie – obowiązek weryfikacji wieku użytkowników stron pornograficznych przy zabezpieczeniu prywatności w sieci oraz ustawowa definicja treści pornograficznych – przez uchwalenie w pierwszym półroczu ustawy opartej na obywatelskim projekcie „Stop narkotykowi pornografii” (ponad 200 tys. podpisów), jeżeli rządowy projekt z czerwca 2026 r. nie zostanie uchwalony do końca kadencji, albo przez nowelizację uchwalonej ustawy o ustawową definicję treści pornograficznych i skuteczny nadzór.

CZĘŚĆ II

GODNOŚĆ: PRAWA I WOLNOŚCI

Moderatorzy

Katarzyna Gęsiak
Łukasz Bernaciński
Jędrzej Jabłoński

Prawa i wolności obywatela wyrastają z godności człowieka, którą państwo ma chronić od poczęcia. Plan przywraca konstytucyjny standard ochrony życia, chroni wolność słowa, przenosząc spory o dobre imię z procesu karnego do cywilnego i zabezpieczając użytkowników internetu przed arbitralnym modyfikowaniem treści. Wzmacnia też ochronę wierzących i chrześcijańskiego dziedzictwa oraz wspiera kulturę narodową i wolność badań naukowych. Dwie ustawy uwolnią obywateli od zbędnych przepisów i formalności: obowiązki, których nie da się uzasadnić, wygasną, a proste sprawy urzędy załatwią automatycznie.

7. Projekt ustawy i działania rządu przywracające konstytucyjny standard ochrony życia

Konstytucja zapewnia ochronę życia każdemu człowiekowi, także dziecku przed narodzeniem. Ustawa potwierdzi podmiotowość prawną dziecka poczętego i zamknie drogę do aborcji na życzenie na podstawie zaświadczeń lekarskich, a rząd uzna za nieważne „wytyczne” obchodzące ten standard i uszczelni zakaz obrotu środkami poronnymi. Rodzice dziecka z ciężką diagnozą zawsze otrzymają skierowanie do hospicjum perinatalnego, a kobiety w ciąży bez ubezpieczenia chorobowego będą miały prawo do świadczeń gwarantujących poczucie bezpieczeństwa. Prawo do sprzeciwu sumienia obejmie także farmaceutów i innych pracowników.

- » **Ustawa uznająca podmiotowość prawną i zapewniająca realną ochronę prawną dziecka w okresie prenatalnym.** Ustawowe potwierdzenie podmiotowości prawnej dziecka w okresie prenatalnym; ujednolicenie w systemie prawa nomenklatury ustawowej odnoszącej się do dziecka poczętego; doprecyzowanie przesłanki zagrożenia zdrowia przez wskazanie poważnego zagrożenia zdrowia fizycznego, którego nie można uchylić inaczej, co zamyka drogę do aborcji na życzenie na podstawie zaświadczeń lekarskich.
- » **Jednoznaczne, rządowe oświadczenie o nieważności aborcyjnych wytycznych,** wydawanych poza konstytucyjnym systemem źródeł prawa oraz uchylenie przepisów nakładających bezprawne sankcje za naruszenie wytycznych.
- » **Systemowe przeciwdziałanie zorganizowanej przestępczości aborcyjnej,** w tym zorganizowanego pomocnictwa i podżegania do aborcji; konsekwentne stosowanie art. 152 § 2 k.k. (nakłanianie i pomocnictwo), art. 255 k.k. (pochwalanie przestępstwa) oraz art. 258 k.k. (wobec zorganizowanych struktur); nowy typ czynu zabronionego: publiczne oferowanie, reklamowanie i odpłatne pośredniczenie w przerwaniu ciąży z naruszeniem ustawy, także gdy zabieg ma nastąpić za granicą; uszczelnienie zakazu obrotu środkami poronnymi.
- » **Inicjatywa ustawodawcza wycofująca finansowanie procedury *in vitro* ze środków publicznych.**
- » **Powszechne uznanie sprzeciwu sumienia za prawo pracownicze.** Rozszerzenie standardu wyroków TK K 12/14 i K 16/17 (wolność sumienia wynika wprost z art. 53 ust. 1 Konstytucji): nowelizacja art. 3 ust. 2 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania; klauzula sumienia w ustawach o zawodzie farmaceuty i o medycynie laboratoryjnej oraz w Kodeksie pracy jako okoliczność wyłączająca odpowiedzialność za odmowę wykonania polecenia; prawo podmiotu leczniczego do określenia w statucie świadczeń, których nie wykonuje ze względów etycznych, bez utraty umowy z NFZ na pozostałe świadczenia.
- » **Wsparcie matek i rodzin zamiast „oferty” aborcyjnej:** wycena perinatalnej opieki paliatywnej (świadczenie gwarantowane od 2017 r.) na poziomie pokrywającym koszty; koordynator

tej opieki w każdym ośrodku trzeciego poziomu referencyjnego; ustawowy, egzekwowalny obowiązek skierowania rodziców dziecka z diagnozą kwalifikującą (przede wszystkim wady letalne) do hospicjum perinatalnego, wpisany do ustawy „Za życiem” wraz z podniesieniem jednorazowego świadczenia z art. 10 tej ustawy; świadczenie na wypadek niezdolności do pracy z powodu ciąży dla kobiet pozostających poza ubezpieczeniem chorobowym, umieszczone w ustawie o świadczeniach rodzinnych; audyt wydolności państwowego systemu opieki i wynikające z niego odpowiednie zmiany legislacyjne.

8. Pakiet ustaw o ochronie wolności słowa

Wolność słowa obejmuje także wypowiedzi ostre i niewygodne dla władzy. Zniesławienie i zniewaga z art. 212–216 k.k. przestaną być przestępstwami, spory o dobre imię rozstrzygną sądy cywilne, a organy władzy stracą ochronę karną przed zniewagą silniejszą niż ta, z której korzysta obywatel. Prokuratura otrzyma jasne wytyczne, a Kodeks karny precyzyjne granice, tak aby krytyka poglądów, ideologii i polityki nie była ścigana jako „mowa nienawiści”, zaś publikacja nagrań w interesie publicznym nie była ścigana jako patostreaming.

- » **Uchylenie art. 212–216 k.k. i potwierdzenie wyłączności ochrony czci na gruncie prawa cywilnego; zawężenie art. 226 § 3 (znieważenie konstytucyjnego organu), aby władza nie korzystała z ochrony karnej silniejszej niż obywatel; wariant ostrożnościowy – utrzymanie wyłącznie prywatnoskargowego typu kwalifikowanego dla pomówień w mediach masowych przy wzmocnieniu wyłączenia odpowiedzialności i zobiektywizowanych kryteriach rzetelności dziennikarskiej.**
- » **Nowelizacja art. 255b k.k. (patostreaming), dodanego ustawą z 11.06.2026 r. (Dz.U. poz. 988):** zawężenie karalności do rozpowszechniającego, który jest sprawcą czynu pierwotnego, działa w porozumieniu z jego sprawcą albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej; wykreślenie znamienia „korzyści osobistej”, które w mediach społecznościowych (zasięgi, popularność) obejmuje każdego publikującego; przekształcenie obecnego wyłączenia dla działalności artystycznej, edukacyjnej, informacyjnej, prasowej i naukowej oraz ochrony interesu publicznego w domniemanie działania w interesie publicznym, które obala oskarżyciel.
- » **Wytyczne Prokuratora Generalnego** (art. 13 § 1 Prawa o prokuraturze), w granicach ustawy i bez zmiany znamion, ujednolicające praktykę organów ścigania przy stosowaniu art. 256 k.k. i 190 k.k., aby „mowa nienawiści” czy „groźby karalne” nie mogły być podstawą ścigania patriotów i krytycznych wypowiedzi w mediach społecznościowych; w tym samym pakiecie ustawowe doprecyzowanie art. 256 i 190 k.k., wyłączające z ich zakresu krytykę poglądów, ideologii i polityki oraz wypowiedzi bez wezwania do przemocy.

9. Wolność słowa na platformach cyfrowych

O tym, czyj wpis zniknie z sieci i czyje konto zostanie zablokowane, decydują dziś platformy internetowe, często bez jasnego uzasadnienia. Użytkownik, któremu usunięto legalny wpis albo zablokowano konto, będzie mógł je odzyskać w przyspieszonym postępowaniu przed polskim sądem, wraz z zadośćuczynieniem, a platforma będzie musiała wykazać, że treść naruszała prawo albo jasny punkt regulaminu. Nakaz usunięcia wpisu na żądanie państwa wyda wyłącznie sąd, a Polska zbuduje w Unii koalicję na rzecz odrzucenia cenzorskich instrumentów Aktu o usługach cyfrowych (DSA).

- » **Nowelizacja ustawy z 4.09.2026 r. o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. poz. 1296), sprowadzająca wdrożenie Aktu o usługach cyfrowych (DSA) do unijnego minimum, z podkreśleniem praw użytkowników wobec platform.** Każdy nakaz państwa wobec wpisu wydaje wyłącznie sąd, z udziałem autora i bez rygору natychmiastowej wykonalności. Użytkownik, któremu platforma usunęła lub ukryła legalny wpis albo zablokowała konto, zyskuje prawo do przywrócenia treści w przyspieszonym postępowaniu przed polskim sądem oraz do zryczałtowanego zadośćuczynienia; to na platformie ciąży ciężar dowodu, że treść była nielegalna lub naruszała jasny punkt regulaminu. Zaufani sygnaliści bez uprawnień procesowych i bez dotacji z budżetu, a z Krajowej Rady ds. Usług Cyfrowych znikają zwolennicy cenzury politycznej i społecznej (wysłuchanie kandydatów przed komisją sejmową, prawo weta wobec kandydatur dla mniejszości sejmowej). Prawa wobec platform opierają się na art. 54 DSA, który daje użytkownikowi roszczenie odszkodowawcze za naruszenie obowiązków platformy. Przywrócenie treści lub konta w 7 dni, pod rygorem grzywny; jednocześnie z przywróceniem zasądzane zadośćuczynienie w ustawowej kwocie zryczałtowanej bez dowodzenia krzywdy, a pełne odszkodowanie na zasadach ogólnych poza trybem przyspieszonym; uzasadnienie usunięcia treści platforma doręcza użytkownikowi, wskazując konkretny przepis lub punkt regulaminu, dając 48 godzin na odpowiedź użytkownika poza przypadkami pilnymi; bezwzględna właściwość sądu polskiego i bezskuteczność klauzul o sądzie obcym w relacji z konsumentem; jawny rejestr zgłoszeń organów i certyfikowanych sygnalistów z prawem użytkownika do informacji, kto zgłosił jego treść.
- » **Stworzenie koalicji państw członkowskich UE na rzecz odrzucenia na poziomie unijnym instrumentów cenzorskich DSA:** zniesienie obowiązku priorytetowego traktowania zgłoszeń „zaufanych podmiotów sygnalizujących” (art. 22 ust. 1 DSA); prawo autora do wysłuchania przed usunięciem treści (art. 16–17 DSA); ograniczenie uprawnień Komisji wobec bardzo dużych platform w zakresie „ryzyk systemowych” (art. 34–35 DSA) do treści nielegalnych w prawie państw członkowskich; zakaz finansowania „zaufanych podmiotów sygnalizujących” ze środków publicznych i unijnych; rewizję DSA powinna wesprzeć uchwała Sejmu wzywająca rząd do jej podjęcia na forum UE. Kontrolę sądową decyzji koordynatora, jawny rejestr zgłoszeń i sprawozdanie dla Sejmu zapewnia ustawa krajowa (wyżej).

10. Projekt uchwały Rady Ministrów o wspieraniu chrześcijańskiego dziedzictwa narodowego

Chrześcijaństwo ukształtowało polską kulturę, a Konstytucja zobowiązuje państwo do strzeżenia dziedzictwa narodowego. W uchwale rząd uzna przeciwdziałanie wrogości wobec chrześcijan za doniosły punkt polityki państwa, wprowadzi monitorowanie wymierzonych w nich przestępstw z nienawiści i potwierdzi, że obecność krzyża w przestrzeni publicznej jest zgodna z Konstytucją. Państwo otoczy opieką obiekty chrześcijańskiego dziedzictwa, nie będzie finansować działań podważających szacunek dla niego i powoła pełnomocnika do pomocy chrześcijanom prześladowanym w Polsce i na świecie.

- » **Właściwe zdefiniowanie zjawiska chrystianofobii i uznanie przeciwdziałania mu za priorytet polityki państwa**, w tym nakaz opracowania i wdrożenia programu monitorowania przestępstw z nienawiści wobec chrześcijan, za którego realizację odpowiedzialni będą Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Prokurator Generalny, jak również wyodrębnienie w statystykach policyjnych kategorii przestępstw motywowanych wrogością wobec religii.
- » **Potwierdzenie zgodności obecności krzyża w przestrzeni publicznej z Konstytucją**. Konstytucja nakłada na państwo obowiązek strzeżenia dziedzictwa narodowego (art. 5), będącego dziedzictwem chrześcijańskim (preambuła), a wolność religii obejmuje publiczne uzewnętrznianie przekonań (art. 53); obecność krzyża w przestrzeni publicznej nie narusza bezstronności władz publicznych (art. 25 ust. 2 Konstytucji) ani dóbr osobistych osób niewierzących (orzeczenie TK z 20.04.1993 r., U 12/92, wyrok SA w Warszawie z 9.12.2013 r., I ACa 608/13, wyrok Wielkiej Izby ETPC z 18.03.2011 r. Lautsi i inni przeciwko Włochom); ustawa przesądzi to wprost.
- » **Mecenat państwa nad chrześcijańskim dziedzictwem kultury** (art. 6 Konstytucji, art. 22 ust. 4 Konkordatu): program ochrony obiektów chrześcijańskiego dziedzictwa; zasada, że środki publiczne – kultura, granty, mecenat – nie mogą być wydawane na jakiegokolwiek działania podważające poszanowanie dla chrześcijańskiego dziedzictwa kultury narodowej.
- » **Powołanie Pełnomocnika rządu ds. pomocy prześladowanym chrześcijanom** (rozporządzenie Rady Ministrów; na warunkach z rozdziału 19, z produktem końcowym w postaci programu i jego umocowania w strukturze MSZ i MSWiA), koncentrującego działania na wsparciu prześladowanych chrześcijan nie tylko w krajach Afryki i Bliskiego Wschodu, ale także w Polsce; ścisła współpraca ze Stolicą Apostolską i krajowymi strukturami chrześcijańskich kościołów i związków wyznaniowych.

11. „W obronie chrześcijan” – nowelizacja art. 195 i 196 k.k.

Wierni mają prawo do spokojnego udziału w nabożeństwie, a każdy obywatel do wyrażania przekonań wynikających z wiary. Nowelizacja, oparta na obywatelskim projekcie „W obronie chrześcijan”, ułatwi ściganie osób przeszkadzających w nabożeństwach, bo prokurator nie będzie musiał wykazywać, że działały złośliwie. Wyłączy też odpowiedzialność karną za wyrażanie przekonań religijnych i światopoglądowych, z wyjątkiem nawoływania do przemocy i gróźb.

- » **Nowelizacja art. 195–196 k.k.** oparta na obywatelskim projekcie „W obronie chrześcijan” (druk nr 2756 Sejmu IX kadencji), wniesiona jako projekt rządowy: usunięcie znamienia „złośliwie” z art. 195 k.k. i kontratyp wyrażania przekonań religijnych lub światopoglądowych (nowy art. 27a k.k.), ujęty symetrycznie (art. 25 ust. 2 i art. 32 Konstytucji) i nieobjęjący nawoływania do przemocy ani gróźb, efektywniejsza ochrona również w aspekcie negatywnym (łatwiejsze ściganie sprawców).
- » **Nowelizacja ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania** przez wyłączenie co do zasady odpowiedzialności za wyrażanie przekonań zakorzenionych w religii.

12. Pakiet „Kultura, pamięć, uniwersytet”

Żadna reforma prawa nie przetrwa pokolenia, jeśli nie stoi za nią kultura, pamięć i elity zdolne ją nieść. Pakiet ma na celu odbudowę instytucji polskiej pamięci i kultury, od muzeów i IPN po biblioteki i domy kultury, oraz wzmocnienie obrony dobrego imienia Polski na świecie. Na uczelniach powrócą warunki uczciwego sporu, w którym polska tradycja ma pełne prawo głosu, a o grantach i awansach zdecydują jawne kryteria, bez żądania deklaracji ideologicznych. Stypendia i kolegia dla wybitnie uzdolnionej młodzieży pomogą wykształcić przyszłe elity.

- » Pakiet obejmuje uchwałę Rady Ministrów wyznaczającą ramy działań administracji rządowej na rzecz odbudowy infrastruktury kultury narodowej wyrażającej szacunek dla historii, kultury i tożsamości narodowej, programy wieloletnie Rady Ministrów oraz nowelizację Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce w zakresie gwarancji wolności akademickiej.
- » **Polityka pamięci jako polityka państwa:** wieloletni program rozwoju muzeów historii Polski i instytucji kultury, wzmocnienie IPN w funkcjach badawczych i edukacyjnych, program ochrony miejsc pamięci w kraju i za granicą – zawsze w zgodzie z priorytetem ochrony „kultury zakorzenionej w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu” oraz „by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku” (cytaty za preambułą Konstytucji RP).
- » **Polityka aktywnej obrony dobrego imienia Polski** środkami prawnymi i dyplomatycznymi, przywrócenie prac badawczych oraz instytucji kierującej staraniami o reparacyjne zadośćuczynienia za szkody wojenne.
- » **Mecenat rządowy spójny z polityką pamięci**, „Konstytucją Polskości” (rozdział 6) i z zasadą mecenatu z uchwały „Rodzina w centrum państwa” (rozdział 3): instytucje i programy grantowe (takie jak PISF, NCK, NPRH) stosują jawne, publikowane kryteria; środki publiczne nie finansują szyderstwa z dziedzictwa, które mają chronić, oraz ideologicznych nurtów podważających fundamenty tożsamości narodowej, bez ingerencji w finansowanie prywatne.
- » **Realny pluralizm akademii:** wykonanie i rozszerzenie gwarancji wolności akademickiej: jawność kryteriów konkursów i recenzji grantowych, ścieżka odwoławcza od rozstrzygnięć rażąco arbitralnych, zakaz oświadczeń ideologicznych jako warunku zatrudnienia lub awansu oraz coroczny raport o wolności badań naukowych.
- » **Odbudowa humanistyki:** stabilne, wieloletnie finansowanie Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki z priorytetem dla edycji źródeł, leksykografii i badań nad dziedzictwem; program tłumaczeń klasyki polskiej myśli na języki światowe.
- » **Formowanie elit:** system stypendiów, kolegiów i szkół letnich dla szczególnie uzdolnionej młodzieży (na wzór kolegiów międzywydziałowych i programów mistrzowskich),

wspierający niezależne instytuty, czasopisma idei i debatę publiczną – po stronie środowisk dotąd wypychanych z obiegu akademickiego.

- » **Ochrona zabytków i kultury lokalnej:** kontynuacja programów odbudowy zabytków z wydzieloną ścieżką dla obiektów sakralnych oraz wsparcie bibliotek, domów kultury, chórów i orkiestr jako codziennej tkanki kultury narodowej.

13. Projekt ustawy o wielkim wygaszaniu przepisów – ochrona wolności obywatelskiej i powszechna deregulacja

Każdy obowiązek nałożony na obywatela lub firmę powinien mieć uzasadnienie i podlegać okresowej ocenie. Ministrowie w sześć miesięcy wpiszą wszystkie obowiązki do jawnego rejestru, a te, których konieczność nie zostanie wykazana, zostaną uchylone. Nowe rozporządzenia nakładające obowiązki wygasną po czterech latach, chyba że po ocenie skutków zostaną wydane ponownie, a każdy wprowadzany obowiązek będzie wymagał zniesienia trzech dotychczasowych. Obciążenia dla przedsiębiorców będą wchodzić w życie najwcześniej po roku, a polskie ustawy przestaną nakładać obowiązki ponad wymagania unijnych dyrektyw.

- » **Powszechna inwentaryzacja obowiązków z klauzulą wygasającą (*sunset clauses*):** każdy minister w 6 miesięcy wpisuje do jawnego Rejestru Obowiązków Administracyjnych, prowadzonego przez Szefa KPRM, obowiązki nałożone na obywateli i przedsiębiorców przepisami ze swojego działu, z dowodem konieczności i proporcjonalności oraz rachunkiem kosztów. Przystępny portal pozwala śledzić postępy w inwentaryzacji oraz zgłaszać nieuwjęte w niej obowiązki ograniczające wolności obywatelskie. Obowiązki, które nie zostaną potwierdzone aktem właściwego organu (rozporządzeniem, ustawą, aktem prawa miejscowego), zostają uchylone z mocy prawa (rozporządzenia i akty prawa miejscowego) lub ustawą podsumowującą inwentaryzację (obowiązki nałożone ustawami) po 24 miesiącach.
- » **Klauzule wygasające (*sunset clauses*) dla nowych przepisów:** każde nowe rozporządzenie nakładające obowiązki zostaje ujęte w Rejestrze Obowiązków Administracyjnych i wygasa po 4 latach, chyba że organ przedłoży wcześniej ocenę jego funkcjonowania i wyda akt ponownie; ustawa ograniczająca wolności obywatelskie zostaje wpisana do Rejestru Obowiązków Administracyjnych oraz zawiera klauzulę wygasającą, która wymusza ponowne jej uchwalenie przed upływem czteroletniego terminu jej obowiązywania; Szef KPRM ogłasza z 18-miesięcznym wyprzedzeniem listę aktów wygasających oraz przegląd tematyczny powiązanych pakietów regulacyjnych; wyłączenia z zasady klauzul wygasających: przepisy ustrojowe, kodeksy, umowy międzynarodowe, akty wyłącznie techniczne (wzory, taryfy, wykazy) i akty na czas określony krótszy niż 4 lata.
- » **Komisja Przeglądu Regulacji:** posłowie, senatorowie, przedstawiciele Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, Rzecznika Praw Obywatelskich, Prezesa UOKiK, Przewodniczącego KNF prowadzą według stałego kalendarza jawne wysłuchania i rekomendują utrzymanie, zmianę albo uchylenie aktu.
- » **Zabezpieczenia przed pozorowaniem przeglądu:** zakaz zbiorczego „przedłużania hurtem”, obowiązek odrębnego uzasadnienia i oceny skutków dla każdego utrzymywanego aktu; zasada „one in, three out” i limit łącznych kosztów administracyjnych nowych regulacji.

- » **Pewność prawa dla podatnika i przedsiębiorcy:** bezwzględnie egzekwowany zakaz działania prawa wstecz; wydłużenie do co najmniej 12 miesięcy obowiązującego od 2025 r. minimalnego *vacatio legis* dla zmian nakładających nowe obowiązki na przedsiębiorców (poza zmianami korzystnymi dla adresatów, wdrożeniem prawa UE i stanami nadzwyczajnymi); rozszerzenie zasady domniemania na korzyść podatnika (*in dubio pro tributario*) na wszystkie wątpliwości co do stanu faktycznego (od 4.11.2025 r. art. 122 § 2 Ordynacji podatkowej obejmuje nią tylko postępowania wszczęte z urzędu), ciężar dowodu po stronie organu i zakaz domniemań na niekorzyść podatnika, pod sankcją uchylenia decyzji.
- » **Zasada „UE + zero”** – ustawowy zakaz nadtranspozycji: ustawa wdrażająca dyrektywę nie nakłada obowiązków dalej idących, nie rozszerza jej zakresu, nie skraca terminów i korzysta z opcji oraz wyłączeń zostawionych państwu, a przepisy wykonujące rozporządzenia unijne ograniczają się do tego, czego rozporządzenie wymaga; odstępstwo tylko wtedy, gdy wyższy standard nakazuje Konstytucja albo gdy ustawa wskazuje go wprost z uzasadnieniem interesu narodowego; ustawowy obowiązek dołączania tabeli zbieżności i odwróconej tabeli zbieżności (dziś wymóg Regulaminu pracy Rady Ministrów), a wykaz przepisów wykraczających poza dyrektywę staje się częścią uzasadnienia projektu przedkładanego Sejmowi; przegląd i zniesienie istniejących nadtranspozycji w 24 miesiące.
- » **Instytucjonalny gospodarz deregulacji:** pełnomocnik rządu ds. deregulacji (przekształcenie obecnego Pełnomocnika Rządu do spraw Deregulacji i Dialogu Gospodarczego) z rocznym harmonogramem uchyień rozliczanym publicznie, na warunkach z rozdziału 19.
- » **Powszechny przegląd zawodów regulowanych** z domniemaniem otwarcia dostępu lub wprowadzenia reform zapewniających wewnętrzną konkurencję.
- » Filar cyfrowy deregulacji realizuje odrębna ustawa o automatycznym państwie (rozdział 14): domyślna cyfrowość postępowań z gwarancją pełnej obsługi analogowej dla osób wykluczonych cyfrowo (art. 32 Konstytucji).

14. Ustawa o automatycznym państwie – administracja przyjazna obywatelowi

Gdy obywatel spełnia warunki określone w ustawie, a urząd ma potrzebne dane w państwowych rejestrach, sprawa powinna załatwić się sama. W ten sposób urząd wyda między innymi dowód osobisty, zarejestruje samochód i przyjmie zgłoszenie budowy domu, a asystent w mObywatelu całodobowo wyjaśni wymagania prostym językiem, złoży wniosek i przypilnuje terminów. Od każdej automatycznej decyzji będzie można odwołać się do urzędnika, każdy będzie mógł załatwić sprawę tradycyjnie, zaś decyzje wymagające oceny pozostaną w rękach ludzi.

- » **Filar „Automatyczne państwo”, automatyzacja decyzji związanych.** Znaczna większość spraw pierwszej instancji o charakterze związanym (niedyskrecjonalnym) powinna być załatwiana automatycznie, z chwilą spełnienia ustawowych przesłanek weryfikowanych wprost z rejestrów państwowych: od wydania dowodu osobistego, przez rejestrację pojazdu i wpisy do rejestrów, po przyjęcie zgłoszenia budowy domu jednorodzinnego i pozwolenie na budowę zgodne z planem miejscowym. Ustawa wprowadza nowy rozdział Kodeksu postępowania administracyjnego o zautomatyzowanym załatwianiu spraw (decyzje, zaświadczenia i czynności materialno-techniczne), z zasadą, że opis reguł decyzyjnych i źródeł danych każdego automatu jest jawny, publikowany w BIP i w centralnym rejestrze systemów zautomatyzowanych.
- » **Asystent obywatela w mObywatelu: „Czat Obywatelski”** (rozbudowa istniejącego już Wirtualnego Asystenta): wyjaśnia wymagania prostym językiem, kompletuje dane z rejestrów według zasady „raz podane – nigdy więcej żądane”, wskazuje braki, podpowiada rozwiązania i drogi wyjścia z trudności formalnych, składa wnioski i pilnuje terminów – całodobowo, bez kolejki i bez opłat.
- » **Trzy gwarancje automatyzacji:** od każdego rozstrzygnięcia zautomatyzowanego przysługuje odwołanie rozpatrywane przez człowieka (prawo do interwencji ludzkiej – art. 22 RODO); każdy, kto chce, załatwia sprawę ścieżką tradycyjną z urzędnikiem (gwarancja analogowa – art. 32 Konstytucji); decyzje uznaniowe i wążenie interesów pozostają w rękach człowieka, automatyzacji podlega wyłącznie stosowanie jednoznacznych przesłanek ustawowych.
- » **Ramy prawne i bezpieczeństwo wdrożenia:** automatyzacja regułowa decyzji związanych (jawny algorytm stosujący jednoznaczne przesłanki ustawowe do danych z rejestrów) nie jest systemem sztucznej inteligencji w rozumieniu rozporządzenia 2024/1689 i podlega gwarancjom nowego rozdziału k.p.a. oraz art. 22 RODO; asystent obywatela podlega obowiązkom przejrzystości (art. 50 rozporządzenia 2024/1689), a każdy system uczący się, który ocenia uprawnienia do świadczeń lub usług publicznych, jest systemem wysokiego ryzyka (załącznik III pkt 5 lit. a: nadzór ludzki, rejestracja w bazie UE); integracja automatów z europejskim portfelem tożsamości cyfrowej, który Polska ma obowiązek udostępnić do końca 2026 r. (rozporządzenie

2024/1183), sprawne doręczenia elektroniczne, otwarte interfejsy (API) rejestrów publicznych (dyrektywa 2019/1024 i rozporządzenie wykonawcze 2023/138) oraz interoperacyjność systemów administracji (rozporządzenie 2024/903); dane obywatela przetwarzane wyłącznie w infrastrukturze państwowej.

- » **Sprzężenie z tanim państwem (rozdział 19):** automatyzacja decyzji prostych pozwala znacząco obniżyć zatrudnienie w administracji – redukcja prowadzona przez naturalne odejścia i niezastępowanie wakatów, z przesunięciem doświadczonych urzędników do zadań odwoławczych, kontrolnych i obsługi ścieżki tradycyjnej; jawny, kwartalny licznik etatów i kosztów administracji.
- » **Kolejność wdrożenia:** ustawa ramowa (nowy rozdział k.p.a. i zasady asystenta) przyjęta przez Radę Ministrów i skierowana do Sejmu w pierwszych tygodniach rządu; jako zmiana kodeksu nie może być rozpatrywana w trybie pilnym (art. 123 ust. 1 Konstytucji) i przechodzi procedurę kodeksową, więc jej uchwalenia należy oczekiwać po upływie półroczu; katalog spraw automatyzowanych rozszerzany rozporządzeniem Rady Ministrów według ustawowych wytycznych (związany charakter sprawy, dostępność przesłanek w rejestrach referencyjnych, pozytywny audyt jakości rejestru); w pierwszej fali usługi masowe i proste (dokumenty tożsamości, rejestracja pojazdów, zaświadczenia i wypisy z rejestrów), następnie sprawy budowlane związane z planem.

CZĘŚĆ III

RZECZPOSPOLITA: SUWERENNA I NIEPODLEGŁA

Moderatorzy

Weronika Przebierała
Zbigniew Przybyłowski
Patrik Ignaszczak
Nikodem Bernaciak

Suverenność jest warunkiem przetrwania i rozwoju Polski: bez niej żadne ze zobowiązań tego Planu nie zależałoby od Polaków. Polska potwierdzi nadrzędność Konstytucji i powoła instytucję, która będzie pilnować, by Unia Europejska nie przekraczała powierzonych jej kompetencji. Wpływy z handlu emisjami (ETS) pomogą obniżyć rachunki za energię, a rząd zbuduje koalicję na rzecz głębokiej rewizji Zielonego Ładu UE. Narodowa polityka migracyjna ma służyć bezpieczeństwu państwa i interesowi Polaków, dlatego musi nastąpić głęboka reforma polskiej polityki migracyjnej, oparta na zasadzie twardej selekcji migrantów, pełnej kulturowej asymilacji tych, którzy pozostają w kraju dłużej, oraz bezwzględnej deportacji wszystkich, którzy naruszają zasady naszej gościnności.

15. Pakiet „Strażnik Suwerenności”: pierwszeństwo Konstytucji i Komitet Ochrony Suwerenności

Unia Europejska ma tylko te kompetencje, które państwa członkowskie powierzyły jej w traktatach, a najwyższym prawem w Polsce pozostaje Konstytucja (art. 8 ust. 1). Powstanie Komitet, a następnie Urząd Ochrony Suwerenności, które będą badać akty unijne i orzeczenia sądów międzynarodowych pod kątem przekroczenia tych granic i wskazywać, kiedy sprawę skierować do Trybunału Konstytucyjnego albo TSUE. Sejm i Senat zyskają większy wpływ na stanowisko rządu w Radzie UE, a Polska zaproponuje reformę traktatów przywracającą jednomyślność w sprawach energii, klimatu i migracji.

- » **Potwierdzenie nadrzędności Konstytucji RP** (art. 8 ust. 1) nad unijnym prawem pierwotnym i pochodnym w polskim porządku prawnym.
- » **Ustanowienie szczególnego mechanizmu kontroli** aktów organów UE przez Trybunał Konstytucyjny aktów organów UE pod kątem aktywności *ultra vires*, wzmocnionego obowiązkiem organów państwa odmowy stosowania aktów wykraczających poza kompetencje powierzone (art. 90 Konstytucji).
- » Etapowe powołanie **Urzędu Ochrony Suwerenności RP** – samodzielnego państwowego organu ochrony suwerenności, z ustawowymi gwarancjami niezależności: kadencja, wybór przez Sejm za zgodą Senatu, zamknięty katalog przesłanek odwołania (wzorem Prezesa UODO); gwarancje na poziomie NIK i RPO wymagałyby wpisania organu do Konstytucji, co Plan pozostawia dalszym pracom.

W pierwszym etapie (pierwsze tygodnie rządu) Komitet Ochrony Suwerenności jako stały komitet Rady Ministrów, powołany zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów (art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z 8.08.1996 r. o Radzie Ministrów); jego analizy są obowiązkowo przedkładane Komitetowi do Spraw Europejskich przed przyjęciem stanowiska Polski (nowelizacja ustawy o Komitecie do Spraw Europejskich); następnie (po uchwaleniu ustawy i nie później niż w ciągu dwóch lat) przekształcenie Komitetu w samodzielny Urząd Ochrony Suwerenności RP z pełnymi gwarancjami niezależności.

Zadania: stała analiza aktów organizacji międzynarodowych (w tym aktów *soft law*, rekomendacji i wytycznych), orzecznictwa sądów i trybunałów międzynarodowych oraz umów międzynarodowych pod kątem zgodności z Konstytucją oraz zasadą zachowania suwerenności; przegląd ustawodawstwa krajowego wdrażającego prawo UE pod kątem nadtranspozycji. Monitoring orzecznictwa ETPC pod kątem orzekania ponad Konwencję i działania *ultra vires*. Formy działania: opinie (merytoryczna ocena prawna) i zalecenia (adresowane do właściwych organów, w tym wskazanie zasadności wniosku do TK), dotyczące w szczególności wszczęcia kontroli konstytucyjnej przed TK oraz uruchamiania traktatowych klauzul ochronnych

(w przypadku UE takich jak porządek publiczny, bezpieczeństwo wewnętrzne: art. 72 TFUE, art. 4 ust. 2 TUE) i zaskarżania niezgodnych z traktatami aktów UE do TSUE.

Obowiązek analizy kompetencyjnej poprzedzającej stanowisko Polski w Radzie UE, ze szczególnym sprzeciwem wobec rozszerzającego stosowania kompetencji UE.

Przygotowanie propozycji mapy drogowej reformy traktatów unijnych, przedkładanej Radzie w trybie art. 48 ust. 2 TUE jako odpowiedź na rezolucję Parlamentu Europejskiego z 22 listopada 2023 r.: katalog kompetencji zastrzeżonych dla państw członkowskich, przywrócenie jednomyślności w sprawach energii, klimatu i migracji, traktatowy mechanizm kontroli *ultra vires* z udziałem sądów konstytucyjnych oraz procedura zwrotu kompetencji państwom, ze wskazaniem partnerów w Radzie Europejskiej niezbędnych do zwołania konwentu.

- » Zmiany ustawy kooperacyjnej z 8.10.2010 r. przez wzmocnienie (dziś niewiążącego) udziału Sejmu i Senatu w kształtowaniu stanowiska rządu w Radzie UE.
- » **Systematyczna kontrola zasady pomocniczości przez Sejm i Senat:** ocena każdego projektu aktu ustawodawczego Unii pod kątem pomocniczości i kompetencji w terminie ośmiu tygodni, uzasadnione opinie (art. 6 Protokołu) koordynowane z parlamentami państw koalicji dla osiągnięcia progu „żółtej kartki” (art. 7), a w razie przyjęcia aktu mimo zastrzeżeń skarga do TSUE wnoszona przez Prezesa Rady Ministrów w imieniu izby, która tego zażąda (art. 8 Protokołu; dziś art. 17 ustawy kooperacyjnej), z ustawowym obowiązkiem rządu przedstawienia izbie projektu skargi w 14 dni; analizy dla komisji sejmowej i senackiej przygotowuje Komitet Ochrony Suwerenności.

16. Pakiet działań przywracających tanią energię i uwalniających Polskę od Europejskiego Zielonego Ładu

Do czasu anulowania szkodliwych dokumentów Zielonego Ładu wpływy z unijnego handlu emisjami, 16–20 mld zł rocznie, trafią do funduszu obniżającego koszty energii. Gospodarstwa domowe o niższych i średnich dochodach na osobę dostaną dopłatę do rachunków, a do 2030 r. energia dla nich i przemysłu ma być najtańsza w regionie. Rząd skieruje akty Zielonego Ładu przyjęte bez jednomyślności do Trybunału Konstytucyjnego, a Sejm zapyta Polaków w referendum, czy Polska ma żądać wyłączenia domów i transportu z ETS2.

- » Ogłoszenie wyroku TK dotyczącego Zielonego Ładu. Prezes Rady Ministrów jako organ wydający Dziennik Ustaw (art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych) niezwłocznie ogłasza wyrok TK z 10 czerwca 2025 r. (K 10/24), w którym TK uznał za niezgodne z Konstytucją rozumienie art. 192 ust. 1 w związku z art. 192 ust. 2 lit. c TFUE, które ogranicza prawo weta państwa członkowskiego w stosunku do aktów prawa pochodnego UE wpływających na miks energetyczny w państwach członkowskich (jednomyślność stosuje się wyłącznie do aktów, których głównym zamierzonym skutkiem jest wpływ na miks energetyczny). TK uznał, że tak wyprowadzona norma kompetencyjna stanowi przekroczenie zasady kompetencji przyznanych UE.
- » W wykonaniu wyroku TK K 10/24: nowelizacja ustawy z 8 października 2010 r. o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej wprowadza obowiązkową analizę kompetencyjną przed każdym stanowiskiem w Radzie w sprawach klimatu i energii; przy stwierdzeniu znaczącego wpływu na miks energetyczny Rada Ministrów głosuje przeciw i żąda odnotowania w protokole stanowiska o konieczności jednomyślności (art. 192 ust. 2 lit. c TFUE), a w dwa miesiące od publikacji aktu wnosi skargę o stwierdzenie nieważności z zarzutem błędnej podstawy prawnej (art. 263 TFUE) albo wyjaśnia Sejmowi, dlaczego skargi nie wnosi.
- » **Sejm zarządza referendum** (art. 125 Konstytucji) z pytaniem, czy Polska ma żądać uchylecia celów redukcji gazów cieplarnianych i wyłączenia domów oraz transportu z ETS2. Ewentualny pozytywny wynik będzie wsparciem rządu w procesie rewizji Zielonego Ładu.
- » **Skierowanie pozostałych aktów Zielonego Ładu do kontroli konstytucyjnej** w TK, zwłaszcza dyrektywy (UE) 2023/959 wprowadzającej ETS2 i dyrektywy budynkowej (UE) 2024/1275 (EPBD), przyjętych bez uzyskania jednomyślności i tym samym z przekroczeniem kompetencji przyznanych UE, a zatem również z naruszeniem art. 90 Konstytucji.
- » Podtrzymanie i merytoryczne popieranie przed TSUE skarg o stwierdzenie nieważności aktów pakietu „Fit for 55”.

- » **Ustawa tworzy państwowy fundusz celowy, do którego trafia sto procent przypadających Polsce wpływów z aukcji uprawnień do emisji** (poza pulą Funduszu Modernizacyjnego i Społecznego Funduszu Klimatycznego): 16 mld zł w 2025 r., około 20 mld zł według prognozy na 2026 r. Ustawa wykonuje wymóg art. 10 ust. 3 dyrektywy 2003/87/WE i wiąże te wpływy z rachunkiem za energię. Podział środków: **co najmniej połowa na dopłatę do rachunku gospodarstw domowych o niższych i średnich dochodach, wypłacaną jako pomniejszenie faktury**; reszta na sieci (bez ponownego obciążania odbiorców w taryfie), modernizację ciepłownictwa i elektrownie jądrowe; poza funduszem pozostają rekompensaty kosztów pośrednich dla przemysłu. Ubytek 16–20 mld zł rocznie w dochodach budżetu ujmuje Bilans finansowy. Gospodarstwo objęte dopłatą zyskuje około tysiąca złotych rocznie. Cel mierzalny: do 2030 r. cena energii dla gospodarstw o niższych i średnich dochodach (po dopłacie) i dla przemysłu nie wyższa niż średnia dla Czech, Słowacji, Niemiec i Litwy, a rachunek przeciętnego gospodarstwa objętego dopłatą w 2029 r. niższy o co najmniej 600 zł niż w 2027 r. Tyle można zrobić bez zmiany unijnego prawa.
- » **Budowa europejskiej koalicji na rzecz rewizji aktów Zielonego Ładu**, przede wszystkim Europejskiego prawa o klimacie z celem redukcji i ETS2: wniosek Rady do Komisji o przedłożenie projektów zmian (art. 241 TFUE, zwykła większość czternastu państw), zabieganie o rezolucję Parlamentu Europejskiego (art. 225 TFUE) i o wpisanie rewizji do konkluzji Rady Europejskiej; budowa mniejszości blokującej w Radzie wobec aktów wykonawczych do ETS2 i kolejnych aktów pakietu.
- » **Ustawa o suwerenności energetycznej**, potwierdzająca wyłączność kompetencji Polski w wyborze źródeł energii i ogólnej struktury zaopatrzenia w energię oraz obowiązek analizy kompetencyjnej (*ultra vires*) każdego nowego aktu UE w dziedzinie klimatu przed zajęciem przez rząd stanowiska w Radzie. Analiza taka jest prowadzona w procedurze Strażnika Suwerenności (rozdział 15).

17. Pakiet przywracający suwerenność polityki migracyjnej i azylowej

Traktaty unijne potwierdzają, że za bezpieczeństwo granic i porządek publiczny odpowiadają państwa członkowskie. Rząd wykorzysta środki przewidziane w Pakcie o migracji i azylu, by Polska nie musiała przyjmować relokowanych migrantów ani płacić za odmowę, a decyzje Rady, które by to nakazywały, zaskarży do TSUE. Gdy obce państwo celowo kieruje migrantów na polską granicę, przyjmowanie wniosków azylowych będzie można zawiesić na 120 dni zamiast 60. Podejmowane przez rząd działania doprowadzą do budowy koalicji na rzecz odrzucenia Paktu oraz pełnego przywrócenia suwerenności w obszarze migracji i azylu państwom członkowskim Unii.

- » **Ograniczenie skutków Paktu Migracyjnego środkami, które Pakt sam przewiduje**, oraz art. 72 TFUE. Rząd corocznie występuje o uznanie Polski za państwo w sytuacji instrumentalizacji migracji albo w znaczącej sytuacji migracyjnej i o pełne odliczenie wkładów solidarnościowych (rozporządzenia 2024/1351 i 2024/1359). Decyzje wykonawcze Rady ustanawiające roczną pulę solidarnościową (relokacja albo danina) rząd zwalcza w Radzie, a w razie ich przyjęcia zaskarża do TSUE w dwa miesiące od publikacji (art. 263 TFUE) z zarzutem naruszenia art. 72 TFUE i art. 4 ust. 2 TUE; wobec decyzji utrzymanej w mocy uruchamia procedurę Strażnika Suwerenności (rozdział 15) i odmawia wykonania z powołaniem się na bezpieczeństwo publiczne.
- » **Budowa europejskiej koalicji za przywróceniem suwerenności w zakresie polityki migracyjnej i azylowej** państw członkowskich, zgodnie z raportem *Odzyskać kontrolę. Renacjonalizacja polityki migracyjnej i azylowej UE* (2026).
- » **Utrwalenie i rozszerzenie mechanizmu czasowego zawieszania przyjmowania wniosków azylowych** w warunkach instrumentalizacji migracji (Dz.U. 2025 poz. 389): wydłużenie maksymalnego okresu jednorazowego zawieszenia z obecnych 60 do co najmniej 120 dni, z zachowaniem przedłużania za zgodą Sejmu; mechanizm pozostaje środkiem krajowym opartym na art. 72 TFUE i art. 4 ust. 2 TUE, stosowanym bez oczekiwania na upoważnienia z rozporządzenia 2024/1359, a ryzyko zakwestionowania przez TSUE, który w wyroku C-72/22 PPU odrzucił powołanie się Litwy na art. 72 TFUE wobec całkowitego zamknięcia dostępu do azylu, ograniczają ustawowe wyjątki dla małoletnich bez opieki, osób wymagających szczególnego traktowania i osób zagrożonych rzeczywistym ryzykiem poważnej krzywdy oraz czasowy i terytorialnie ograniczony charakter zawieszenia.

18. Projekt ustawy o bezpieczeństwie imigracyjnym

Migracja zarobkowa ma odpowiadać potrzebom gospodarki i nie może zagrażać bezpieczeństwu obywateli. Migracja zarobkowa dotyczyć będzie wyłącznie wykwalifikowanych kadr. Limity przyjazdów do pracy co roku określi ustawa, zezwolenie będzie związane z konkretnym pracodawcą i progiem wynagrodzenia, a obywatelstwo w drodze decyzji wojewody będzie można uzyskać po dziesięciu latach legalnego pobytu, potwierdzeniu przywiązania do kultury narodowej oraz wykazaniu znajomości języka polskiego i historii Polski. Prawomocne skazanie cudzoziemca za umyślne przestępstwo będzie oznaczać niezwłoczną deportację. O utworzeniu ośrodka dla cudzoziemców zdecyduje rada gminy, a na wniosek mieszkańców referendum. Specjalne zasady obejmą osoby polskiego pochodzenia oraz posiadaczy Karty Polaka.

- » **Kompleksowe, ustawowe (nie w drodze niewiążących „wytucznych”) uregulowanie celów i zasad migracji zarobkowej oraz polityki azylowej z poszanowaniem trzech zasad: selekcja, deportacja, asymilacja.**
- » **Migracja zarobkowa możliwa jedynie w granicach wyznaczonych coroczną ustawą migracyjną,** określającą szczegółowe kryteria dotyczące zapotrzebowania na wysoko wykwalifikowanych pracowników: akceptowane kryteria i kierunki pochodzenia migracji, pulę wiz czasowych oraz zawody i kwalifikacje migrantów; ustawa przyjmowana po wyczerpaniu procedury konsultacyjnej i opiniowania w Radzie Dialogu Społecznego.
- » **Zezwolenia na pracę i zezwolenia jednolite: związane z konkretnym pracodawcą i stanowiskiem** w granicach dyrektywy (UE) 2024/1233 o jednym zezwoleniu; obowiązkowe sześć miesięcy pracy u pierwszego pracodawcy, zgłoszenie każdej zmiany pracodawcy z prawem organu do sprzeciwu po sprawdzeniu rynku pracy oraz cofnięcie zezwolenia po upływie najkrótszego okresu bezrobocia dopuszczonego dyrektywą; dla posiadaczy Niebieskiej Karty UE zmiana pracodawcy w pierwszych dwunastu miesiącach po zgłoszeniu organowi, który w 30 dni może zgłosić sprzeciw po sprawdzeniu warunków i rynku pracy (art. 15 ust. 2 dyrektywy 2021/1883).
- » **Coroczny limit zezwoleń na pracę według państw pochodzenia, ustalany w corocznej ustawie migracyjnej na podstawie obiektywnych kryteriów** (wskaźniki integracji i bezpieczeństwa, wykonalność powrotów, dystans instytucjonalno-prawny państwa pochodzenia) i przedkładany Sejmowi wraz z uzasadnieniem. Obowiązki zapraszającego pracodawcy: kaucja albo obowiązkowe ubezpieczenie na pokrycie kosztów powrotu cudzoziemca i postępowania powrotowego, podlegające przepadkowi, gdy cudzoziemiec pozostaje w kraju mimo utraty zatrudnienia i niepodjęcia nowego w terminie ustawowym; odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez pracownika przy wykonywaniu pracy na zasadach ogólnych (art. 430 k.c.); kary administracyjne za niezgłoszenie utraty zatrudnienia i zatrudnienie niezgodne z zezwoleniem oraz utrata prawa do zatrudniania cudzoziemców na 3 lata przy ponownym naruszeniu.

- » Ustawowe progi wynagrodzeniowe według ścieżki: dla zezwoleń długoterminowych w trybie krajowym co najmniej 1,5-krotność przeciętnego wynagrodzenia; dla Niebieskiej Karty UE 1,6-krotność, najwyższy poziom dopuszczony dyrektywą 2021/1883, bez obniżek dla zawodów deficytowych i absolwentów; dla zwykłych zezwoleń na pracę wynagrodzenie nie niższe niż przeciętne w danym powiecie i zawodzie. Poniżej progu wynagrodzeniowego wnioskowanie o zezwolenie nie jest możliwe. Progi nie obejmują posiadaczy Karty Polaka. Limity ustala coroczna ustawa migracyjna.
- » **Przyznanie obywatelstwa (art. 30 ustawy o obywatelstwie polskim) wyłącznie po stwierdzeniu przez wojewodę asymilacji kulturowej według zaostrzonych kryteriów ustawowych** (język polski na poziomie co najmniej B2, egzamin z historii i ustroju Polski, inkulturacja dzieci pozostających w pieczy wnioskującego, brak skazania za przestępstwo umyślne, samodzielność ekonomiczna) i po 10 latach legalnego pobytu; dotychczasowe zasady dla osób pochodzenia polskiego, w tym dla posiadaczy Karty Polaka i dla potomków emigrantów-obywateli państw zaborczych. Nadanie obywatelstwa przez Prezydenta RP pozostaje prerogatywą (art. 137 Konstytucji); ustawa określa jedynie zakres opinii przedkładanych Prezydentowi.
- » **Wykluczenie przyznania obywatelstwa oraz abolicji pobytowej dla osób przebywających na terytorium kraju nielegalnie.**
- » **Kanały pozazarobkowe (w tym łączenie rodzin) migracji ograniczone do minimum wyznaczonego prawem Unii;** w przypadku łączenia rodzin pełne wykorzystanie opcji dyrektywy 2003/86/WE (dwa lata legalnego pobytu przed wnioskiem, wymóg stabilnych dochodów, mieszkania i ubezpieczenia, środki integracyjne, wiek 21 lat dla małżonków, wyłączenie dalszych krewnych); w przypadku studentów zaostrzenie w granicach dopuszczalnych dyrektywą 2016/801 (wymóg przedstawienia dowodu posiadania środków utrzymania, ciągła kontrola rzeczywistego studiowania, cofnięcie zezwolenia przy pozornym studiowaniu) oraz eliminacja nakładów publicznych na studentów zagranicznych poza stypendiami za szczególne osiągnięcia i wyniki.
- » Sprawny tryb wykonawczy: **prawomocne skazanie cudzoziemca za umyślne przestępstwo ścigane z urzędu rodzi ustawowe domniemanie zagrożenia dla porządku publicznego i obowiązek wszczęcia w 48 godzin postępowania o zobowiązanie do powrotu (deportację) albo cofnięcie zezwolenia pobytowego, z zakazem wjazdu od 5 do 10 lat** (art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/115/WE, art. 319 ustawy o cudzoziemcach); decyzja o zobowiązaniu do powrotu (deportacja) obligatoryjna przy skazaniu na karę pozbawienia wolności, a niezależnie od kary przy przestępstwie przeciwko życiu, zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, mieniu lub porządkowi publicznemu albo z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Sąd karny przesyła odpis wyroku właściwemu komendantowi oddziału Straży Granicznej w 7 dni, a Policja, ABW, AW, SWW, SKW i KAS przekazują mu informacje o cudzoziemcach stanowiących zagrożenie.

- » **Instrumenty weta społeczności lokalnych wobec lokalizacji ośrodków dla cudzoziemców:** utworzenie ośrodka dla cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową, także na zlecenie lub w obiektach wynajętych, wymaga zgody rady gminy wyrażonej uchwałą, a na wniosek mieszkańców rozstrzyga o niej wiążące referendum lokalne.
- » **Wydłużony areszt deportacyjny i centra powrotowe w państwach trzecich:** pełne wykorzystanie obecnego limitu 18 miesięcy detencji (art. 15 dyrektywy 2008/115/WE) i rozbudowa ośrodków strzeżonych; z dniem rozpoczęcia stosowania unijnego rozporządzenia powrotowego wydłużenie maksymalnej detencji do 24 miesięcy z możliwością przedłużenia o 6 miesięcy oraz umowy o centrach powrotowych w państwach trzecich dla cudzoziemców z ostateczną decyzją o zobowiązaniu do powrotu, których nie można odesłać do kraju pochodzenia, na warunkach rozporządzenia (niezależny monitoring, wyłączenie małoletnich bez opieki).
- » **Podniesienie sankcji za nielegalne przekroczenie granicy** przy użyciu przemocy, groźby, podstęp lub we współdziałaniu z innymi osobami z 3 do 5 lat pozbawienia wolności (nowelizacja art. 264 § 2 k.k.). **Zwykle nielegalne przekroczenie granicy przeniesione z kodeksu wykroczeń do kodeksu karnego** i objęte sankcją do 3 lat pozbawienia wolności.
- » **Wymóg wyłącznie polskiego obywatelstwa, obowiązujący dziś w ABW, AW, SKW, SWW, CBA i Straży Granicznej, rozszerzony na funkcjonariuszy Policji, żołnierzy zawodowych oraz dyrektorów generalnych i dyrektorów departamentów,** z okresem przejściowym na zrzeczenie się obcego obywatelstwa. Ministrowie, wiceministrowie, wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast i starostowie ujawniają obce obywatelstwo w publicznym oświadczeniu przed objęciem urzędu, składają oświadczenie o lojalności wobec Rzeczypospolitej i do czasu zrzeczenia się obcego obywatelstwa nie mają dostępu do informacji niejawnych.
- » Postulaty sprzężone z projektem ochrony suwerenności – realizowane w procedurze Strażnika Suwerenności (rozdział 15): interwencja Polski jako strony trzeciej (art. 36 ust. 2 EKPC) w sprawach azylowych i migracyjnych przed ETPC; kontynuacja inicjatywy dziewięciu państw z 22 maja 2025 r. i wykonanie Deklaracji z Kiszyniowa, przyjętej 15 maja 2026 r. przez wszystkie 46 państw Rady Europy, na rzecz nowej wykładni Konwencji w sprawach migracyjnych, z dalszymi krokami na wzór Deklaracji kopenhaskiej z 2018 r.; inicjatywa rewizji Protokołu nowojorskiego z 1967 r. wspólnie z państwami, które uznają, że Konwencja genewska nie powstała dla masowej migracji ekonomicznej.

CZĘŚĆ IV

KULTURA PRAWNA: PRAWORZĄDNOŚĆ I UCZCIWE PAŃSTWO

Moderatorzy

Łukasz Bernaciński
Jędrzej Jabłoński

Praworządność jest owocem kultury prawnej, od której Instytut wziął swoje imię. Ta część Planu jest gwarancją dla wszystkich pozostałych, bo prawo ma wiązać także rządzących, a wyroki sądów i Trybunału Konstytucyjnego mają obowiązywać każdego. Jej pięć rozdziałów dotyczy taniego i sprawnego rządu, usunięcia skutków bezprawia w sądach i prokuraturze, odpowiedzialności członków rządu przed Trybunałem Stanu, samorządu wolnego od korupcji oraz uczciwych i bezpiecznych wyborów.

19. Projekt ustawy o tanim i sprawnym rządzie

Oszczędności w państwie rząd zaczyna od siebie. W administracji rządowej będzie mniej ministerstw, wiceministrów i pełnomocników, a w cztery lata ubędzie 20% etatów, bez zwolnień grupowych, przez nieobsadzanie miejsc po odchodzących urzędnikach. Połowa oszczędności trafi na wyższe wynagrodzenia dla potrzebnych państwu specjalistów, a liczba etatów i koszty administracji będą publikowane co kwartał. Członkowie władz partyjnych i kandydaci w wyborach nie zasiądą w organach spółek Skarbu Państwa.

- » **Redukcja liczby ministerstw:** na pierwszym posiedzeniu Rady Ministrów rozporządzenia o zniesieniu i przekształceniu ministerstw (art. 39 ust. 1 ustawy o Radzie Ministrów) oraz rozporządzenia atrybucyjne Prezesa RM porządkujące strukturę w ramach obowiązujących działów administracji rządowej; następnie nowelizacja ustawy o działach administracji rządowej konsolidująca działy.
- » **Ustawowe limity liczebności gabinetów politycznych oraz liczby sekretarzy i podsekretarzy stanu** (art. 37 i 38 ustawy o Radzie Ministrów), redukcja pełnomocników rządu i nowa zasada: pełnomocnik tylko na czas określony (24 miesiące) i z określonym produktem końcowym, z programem działań w 3 miesiące i sprawozdaniem końcowym; dotyczy to także pełnomocników przewidzianych w Planie.
- » **Coroczny limit zatrudnienia i funduszu wynagrodzeń w administracji rządowej**, określany w ustawie budżetowej (element celu wieloletniego opisanego niżej): w cztery lata o 20% etatów mniej niż na 31 grudnia 2027 r. (bez służb mundurowych), wyłącznie przez naturalne odejścia i niezastępowanie wakatów, bez zwolnień grupowych (wyrok TK Kp 1/11); połowa oszczędności wraca jako podwyżki na stanowiskach wymagających ekspertów cenionych na rynku. Szef Służby Cywilnej publikuje kwartalny licznik etatów i kosztów.
- » Sprzężenie z ustawą o automatycznym państwie (rozdział 14): **znaczące obniżenie zatrudnienia w administracji** w ślad za automatyzacją decyzji pierwszej instancji – cel wieloletni określony ustawowo, realizowany przez naturalne odejścia i niezastępowanie wakatów.
- » **Przegląd agencji wykonawczych i funduszy celowych** z domniemaniem konsolidacji lub wygaszania.
- » **„Koniec spadochronów”**: nowelizacja ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym rozszerza zakaz zasiadania w organach spółek z udziałem Skarbu Państwa na członków organów partii każdego szczebla i kandydatów w wyborach; wprowadza 24-miesięczną karencję dla byłych posłów, senatorów, posłów do PE, członków RM, wiceministrów, wojewodów i członków gabinetów politycznych.
- » **Transparentna sprzedaż niestrategicznych spółek Skarbu Państwa** (jak wytwórnie ceramiki, hodowle, dawne centrale handlu zagranicznego, producenci armatury itp.).

- » Coroczne publiczne sprawozdanie z kosztów funkcjonowania centrum rządu według jednolitej metodologii, porównywalne rok do roku.

20. Projekt ustawy o usunięciu skutków bezprawnych działań przeciwko wymiarowi sprawiedliwości i prokuraturze dokonanych w latach 2024–2026

W latach 2024–2026 prezesów sądów odwoływano wbrew ustawie i orzeczeniom Trybunału Konstytucyjnego, kierownictwo prokuratury zmieniano z pominięciem przepisów, a wyroków Trybunału nie publikowano. Ustawa przywróci do funkcji osoby bezprawnie ich pozbawione i utrzyma w mocy czynności, od których zależy pewność prawa obywateli. Zaległe wyroki Trybunału zostaną opublikowane w pierwszych 14 dniach rządu, a kolejne będzie ogłaszał sam Trybunał. Sędziowie przestaną być poddawani „testom” podważającym ich status.

- » Wprowadzenie ustawowej definicji bezprawnego pozbawienia funkcji prezesa i wiceprezesa sądu.
- » **Restytucja prezesów sądów:** kadencja bezprawnie odwołanego nie biegnie i ulega wydłużeniu o czas przeszkody, a powołanie innej osoby w jego miejsce uważa się za niebyłe; w 3 miesiące Minister Sprawiedliwości obwieszcza imiennie uprawnionych i osoby dopuszczone do funkcji niezgodnie z prawem – kadencja biegnie dalej od dnia po obwieszczeniu, z tygodniowym terminem możliwości zrzeczenia się.
- » **Następstwa czynności osób nieuprawnionych w sądach:** zasada utrzymania w mocy ze skutkiem na dzień podjęcia, z wyjątkami (opinie kolegów o odwołaniu prezesów, zakwestionowane podziały czynności oraz ugody wymagające ponownego zatwierdzenia przez osobę uprawnioną); umowy i powołania (referendarze, ławnicy, kuratorzy, komornicy) konwalidowane odpowiednio przez zatwierdzenie lub ponowne ślubowanie w 6 miesięcy; czynności podjęte po obwieszczeniu uznaje się za niebyłe, bez możliwości konwalidacji.
- » **Odbudowa odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów:** orzeczenia sądów dyscyplinarnych w składach obsadzonych z naruszeniem art. 110a § 1 p.u.s.p. uznaje się za niebyłe; umorzenie z mocy prawa postępowań wszczętych przez wadliwie umocowanych rzeczników; restytucja kadencji zastępców rzeczników i uzupełnienie obsady sądów dyscyplinarnych w 3 miesiące.
- » **Ustawowe wykluczenie „testowania” statusu sędziego** we wszystkich pionach: uchylenie art. 42a § 3–14 p.u.s.p., art. 23a § 4–15 p.u.s.w., art. 5a p.u.s.a. i art. 29 § 5–25 ustawy o SN; zakaz wyłączenia sędziego wyłącznie z powodu okoliczności powołania; umorzenie postępowań „testowych” w toku; potwierdzenie skuteczności prezydenckiej prerogatywy powołania sędziego (art. 179 Konstytucji) oraz nieusuwalności sędziów (art. 180).
- » **Neutralizacja negatywnych dla praw obywateli skutków niepublikowania orzeczeń TK:** zawieszenie biegu terminów wznowienia postępowań (art. 408 k.p.c., art. 146 § 1 k.p.a.,

art. 278 p.p.s.a.) i terminów odszkodowawczych (art. 442¹ § 1 k.c.) – od wydania orzeczenia TK zapadłego po 6 marca 2024 r. do jego ogłoszenia.

- » **Filar „Pewność ogłaszania prawa” – publikacja i wykonalność orzeczeń TK: powierzenie ogłaszania orzeczeń samemu Trybunałowi** (nowelizacja ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i u.o.t.p.TK), ustawowe skutki zwłoki w ogłoszeniu i odpowiedzialność za nieogłoszenie; publikacja wszystkich zaległych wyroków (w tym K 10/24) w pierwszych 14 dniach rządu jako czynność techniczna z art. 190 ust. 2 Konstytucji. Filar jest warunkiem działania wszystkich mechanizmów kontroli *ultra vires* przewidzianych w Planie.
- » Prokuratura: **kadencję Prokuratora Krajowego bezprawnie uznanego za będącego w stanie spoczynku poczytuje się za nieprzerwaną**; decyzje osób faktycznie zajmujących to stanowisko po 12 stycznia 2024 r. uważa się za niebyłe; przywrócenie legalnych dyrektorów i naczelników w Prokuraturze Krajowej oraz prokuratorów regionalnych, okręgowych i rejonowych; uporządkowanie relacji Prokurator Generalny – Prokurator Krajowy.
- » Ochrona pewności prawa w prokuraturze: utrzymanie w mocy czynności procesowych i umów osób nieuprawnionych (poza ugodami i wnioskami o uchylenie immunitetów); wygaśnięcie w 3 miesiące awansów dokonanych na wniosek nielegalnie pełniącego obowiązki Prokuratora Krajowego (z ochroną asesorów i trybem ponownego powołania), wygaśnięcie delegacji oraz roczny tryb potwierdzania wątpliwych decyzji indywidualnych.
- » Wygaszenie kadencji Krajowej Rady Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym, Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym i rzeczników dyscyplinarnych; przejściowe powierzenie funkcji przez Prokuratora Generalnego i zawieszenie toczących się postępowań dyscyplinarnych.
- » Uzupełnienia systemowe (do rozstrzygnięcia w konsultacjach): reforma KRS – wybór sędziowskiej części Rady proporcjonalnie do liczebności klubów sejmowych spośród zgłoszonych sędziów albo, wariantowo, wybory powszechne spośród zgłoszonych sędziów; synchronizacja z prezydenckim projektem ustawy o przywróceniu prawa do sądu oraz rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (II 2026); filar „sprawne sądy” według programu „Polska. Reaktywacja” – uproszczenie procedur, informatyzacja, rozbudowa instytucji asystenckich, powrót do koncepcji sędziów pokoju.

21. Projekty uchwał Sejmu o pociągnięciu do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu

Członkowie Rady Ministrów odpowiadają przed Trybunałem Stanu za naruszenie Konstytucji lub ustaw. Plan przewiduje cztery wnioski, dotyczące „wytycznych” aborcyjnych wydanych bez podstawy prawnej, zawarcia umowy pożyczkowej SAFE, odmowy publikacji wyroków Trybunału Konstytucyjnego oraz odwoływania prezesów sądów wbrew prawu. O postawieniu w stan oskarżenia zdecyduje Sejm, a o winie Trybunał Stanu.

- » **Wniosek I – Minister Zdrowia oraz Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny** (Prezes RM tylko za własną czynność urzędową, art. 198 ust. 1 Konstytucji): „wytyczne” aborcyjne z 30.08.2024 r. dla podmiotów leczniczych i dla prokuratorów (ponad granice art. 13 § 1 Prawa o prokuraturze), wydane bez podstawy prawnej i kompetencji (art. 7 Konstytucji), z obejściem konstytucyjnego systemu źródeł prawa (art. 87–93) oraz skutków wyroku TK K 1/20.
- » **Wniosek II – Prezes RM, Minister Obrony Narodowej i Minister Finansów i Gospodarki:** zawarcie 8.05.2026 r. umowy pożyczkowej SAFE (do 43,7 mld euro, ok. 185 mld zł) mimo weta Prezydenta z marca 2026 r. wobec ustawy wdrażającej – na podstawie samej uchwały nr 96 Rady Ministrów z 13.03.2026 r. w sprawie Programu Polska Zbrojna (M.P. z 2026 r. poz. 291).
- » **Wniosek III – Prezes RM** jako organ wydający Dziennik Ustaw (art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych) **oraz imiennie ci członkowie RM**, którzy głosowali za uchwałą nr 162 RM z 18.12.2024 r. w sprawie przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysu konstytucyjnego w obszarze sądownictwa (M.P. poz. 1068): uporczywa odmowa ogłaszania orzeczeń TK od 6.03.2024 r., wprost sprzeczna z art. 190 ust. 2 Konstytucji, co TK pośrednio potwierdził w wyroku P 3/25 (23.09.2025 r.).
- » **Wniosek IV – Minister Sprawiedliwości:** odwoływanie prezesów sądów wbrew przepisom prawa oraz orzeczeniom TK, ogłoszenie odwołania Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych i jego zastępców bez podstawy prawnej.

22. Pakiet „Wolna Polska Lokalna” – samorząd wolny od układów

Samorząd jest najbliżej obywateli, dlatego musi być wolny od lokalnych układów. Śledztwa w sprawach korupcji wójtów, burmistrzów, starostów i radnych poprowadzi prokuratura spoza ich okręgu, przy wiodącej roli CBA, które będzie stale analizować ryzyko na podstawie umów i oświadczeń majątkowych. Wszystkie umowy samorządów i spółek komunalnych trafią do rejestru jawnego dla wszystkich obywateli, zakaz pracy byłych samorządowców u przedsiębiorców, w których sprawach rozstrzygali, wydłuży się z roku do trzech lat, a sygnaliści zgłaszający nadużycia zyskają ochronę także w najmniejszych gminach.

- » **Właściwość prokuratury:** postępowania o przestępstwa z art. 228–231 i 296a k.k., w których podejrzanym jest wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta, marszałek województwa, ich zastępcy, radny, sekretarz, skarbnik albo kierownik jednostki organizacyjnej JST, oraz sprawy dysponowania środkami JST powyżej 200 tys. zł prowadzi Prokuratura Krajowa albo prokuratura okręgowa spoza okręgu, w którym podejrzany pełni funkcję; rozwiązanie wprowadza najpierw zmiana Regulaminu prokuratury (art. 36 Prawa o prokuraturze), potem ustawa. Miernik: liczba i czas postępowań oraz odsetek zakończonych aktem oskarżenia, w rocznym sprawozdaniu CBA dla Sejmu.
- » **Ustawowe powierzenie CBA roli organu pierwszego wyboru w sprawach korupcji** wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, radnych i urzędników administracji lokalnej: prokurator powierza CBA śledztwo (art. 311 w zw. z art. 312 k.p.k.) i czynności operacyjno-rozpoznawcze, chyba że sprawę z uzasadnionych przyczyn prowadzi już inna służba; Policja i inne służby przekazują CBA materiały w 7 dni; nadzór nad postępowaniem pozostaje przy prokuratorze (art. 326 k.p.k.).
- » **Objęcie kontrolą nie tylko korzyści majątkowej, lecz również „korzyści osobistej”**, karalnej już dziś na równi z majątkową (art. 115 § 4, art. 228–229 k.k.): przyspieszonego dostępu do świadczeń medycznych, przychylności mediów, stanowisk dla osób bliskich, wsparcia w kampaniach wyborczych.
- » **Stała analiza ryzyka**, prowadzona przez CBA na danych z rejestru umów i oświadczeń majątkowych: czy dysponowanie środkami publicznymi (zamówienia, dotacje, sprzedaż i dzierżawa mienia, koncesje, ulgi) nie następuje w zamian za takie korzyści; w jednostkach o podwyższonym ryzyku obowiązkowa kontrola CBA (art. 2 ust. 1 pkt 4 i art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o CBA).
- » **Pełna jawność:** rozszerzenie działającego od 1 lipca 2026 r. Centralnego Rejestru Umów (art. 34a ustawy o finansach publicznych) na wszystkie umowy JST, nie tylko zamówienia publiczne, oraz na spółki komunalne i inne podmioty zależne od JST, oraz rejestr korzyści i powiązań osób pełniących funkcje publiczne; jednolity elektroniczny wzór oświadczenia majątkowego samorządowców i centralna baza oświadczeń, weryfikowanych analitycznie przez CBA.

- » Okres karencji: **wydłużenie z roku do trzech lat zakazu zatrudnienia** z art. 7 ust. 1 ustawy z 21.08.1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne, rozszerzenie go na podmioty, którym decydent przyznał dotację, koncesję lub sprzedał mienie, oraz na radnych, z sankcją nieważności umowy.
- » **Skuteczna ochrona sygnalistów** zgłaszających nadużycia w samorządzie: objęcie procedurą zgłoszeń wewnętrznych także gmin poniżej 10 tys. mieszkańców (uchylenie art. 23 ust. 5 ustawy o ochronie sygnalistów) oraz wskazanie CBA jako organu przyjmującego zgłoszenia zewnętrzne w sprawach korupcji samorządowej.
- » Ustawowy obowiązek współdziałania organów samorządu z CBA oraz cykliczny audyt obszarów najbardziej korupcjogennych (zamówienia, planowanie przestrzenne, gospodarka nieruchomościami).

23. Projekt nowelizacji Kodeksu wyborczego („Uczciwe i bezpieczne wybory”)

Wybory budzą zaufanie wtedy, gdy każdy etap procedury da się sprawdzić. Zaświadczenie o prawie do głosowania otrzyma unikalny numer i kod, które komisja sprawdzi w Centralnym Rejestrze Wyborców, a godziny głosowania jednoznacznie określi ustawa. Każda płatna reklama polityczna, także w internecie, będzie oznaczona danymi finansującego i kwotą wydatku. Miejsca w Państwowej Komisji Wyborczej obsadzone przez Sejm zostaną podzielone między kluby według ścisłego algorytmu proporcjonalności, a władze lokalne nie będą mogły wykorzystać majątku ani mediów gminy w kampanii przed referendum o swoim odwołaniu.

- » **Uszczelnienie zaświadczeń o prawie do głosowania** (art. 32 Kodeksu wyborczego): jednolity wzór zaświadczenia z unikalnym numerem i kodem weryfikacyjnym, obligatoryjna adnotacja w Centralnym Rejestrze Wyborców w chwili wydania oraz weryfikacja zaświadczenia w lokalu wyborczym aplikacją PKW w trybie odczytu z CRW, z procedurą papierową na wypadek braku łączności, wraz z uzupełnieniem katalogu podmiotów uprawnionych do dostępu do CRW (art. 18 § 8 Kodeksu wyborczego).
- » **Realne przestrzeganie godzin głosowania** (art. 39 Kodeksu wyborczego): jednoznaczne uregulowanie ustawowe – a nie tylko w formie wyjaśnień PKW.
- » **Przejrzystość płatnej reklamy politycznej**: obowiązek oznaczania każdego płatnego materiału danymi finansującego i kwotą wydatku oraz jawny, prowadzony przez PKW rejestr takich wydatków, z ustawowym trybem pozyskiwania danych od dostawców platform internetowych – w powiązaniu z rozporządzeniem (UE) 2024/900 o przejrzystości i targetowaniu reklamy politycznej.
- » **Egzekwowalna zasada proporcjonalności w składzie PKW**: wpisanie do Kodeksu wyborczego ścisłego algorytmu podziału miejsc między kluby, obowiązek wykazania jego zastosowania w uzasadnieniu uchwały Sejmu oraz skarga klubu poselskiego do Sądu Najwyższego na uchwałę Sejmu naruszającą proporcje.
- » **Uczciwość referendum lokalnych**: zakaz wykorzystywania majątku, mediów i aparatu urzędowego gminy przez organ, którego dotyczy wniosek o odwołanie, obwarowany sankcją i odpowiednim stosowaniem przepisów karnych Kodeksu wyborczego, wraz z egzekwowalnymi terminami rozpoznania protestów.

Zakończenie

Od założeń do ustaw

Plan Naprawy Państwa jest dokumentem otwartym i zaproszeniem do pracy.

To tylko początek drogi ku wypracowaniu dobrych rozwiązań służących naprawie państwa, które wiosną będziemy mogli przedstawić partiom i politykom ubiegającym się o nasz głos w wyborach parlamentarnych.

Plan Naprawy Państwa jest zarazem pierwszym, wykonawczym etapem drogi zarysowanej w programie „Polska. Reaktywacja”. Dalsze etapy reaktywacji naszej Ojczyzny, z pełną przebudową wymiaru sprawiedliwości i wielkimi inwestycjami na czele, wykraczają poza horyzont pierwszego półrocza i wypełnią całą kadencję.

Teraz przed nami dalsze, szerokie konsultacje eksperckie i otwarte debaty regionalne łączące obywateli, samorządowców, polityków i ekspertów, a następnie przekucie założeń w gotowe projekty ustaw z uzasadnieniami i oceną skutków regulacji.

Naszym celem jest, by w dniu zaprzysiężenia nowego rządu na jego biurku leżał kompletny pakiet pierwszego półrocza, zdolny służyć Ojczyźnie od pierwszego dnia.

Pierwsze półrocze to tylko początek, a rolą Planu jest nadanie profesjonalnej dynamiki nowym rządcom. Bo czasu na naprawę państwa mamy coraz mniej.

Plan Naprawy Państwa pisany jest **nie przeciwko** rządowi lat 2023–2027, **lecz dla** pokolenia, które niebawem będzie wchodzić w dorosłość. **Ten Plan to Polska dla naszych dorastających dzieci.**

Plan Naprawy Państwa jest dokumentem otwartym i zaproszeniem do wspólnej pracy. Jest zarazem pierwszym, wykonawczym etapem drogi zarysowanej w programie raportu Instytutu Ordo Iuris „Polska. Reaktywacja”.

Jeżeli chcesz współpracować w przygotowaniu Planu, napisz do nas:

PNP@ORDOIURIS.PL

Wesprzyj ten projekt,
napraw z nami państwo

ISBN 978-83-68888-21-8

Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris • ordoiuris.pl